

لا إله إلا الله

معناها، مكانتها، فضلها

وآثارها في الفرد والمجتمع

لا إِلَهَ إِلَّا اللهُ

ماناکهی، پله و پایهی

فهزل و گه ورهیی به کهی

وه شوینه واری له تاک و کومه لدا

د انراوی زانای پاییه بهرز

صالح بن فوزان بن عبدالله الفوزان

وهرگییرانی

م. صلاح الدين عبد الكريم

پهین نامی په رتروکی

ناوی کتیب: لا إله إلا الله، ماناکهی، پله و پایهی، فهزل و گه ورهیی-

یه کهی، وه شوینه واری له تاک و کومه لدا.

ناوی نووسهر: الشيخ صالح بن فوزان بن عبدالله الفوزان .

ناوی وهرگییر: م / صلاح الدين عبد الكريم .

ژماره ی سپاردن : ژماره (۳۴۶) پی دراوه له لایهن وه زاره تی پۆشنبری

حکومه تی هه ری می کوردستانه وه .

زنجیره : زنجیره ی (۲۸) له زنجیره پینماییه کانی پێگای راست .

نۆره و سائی چاپ : یه که م - (۱۴۲۷ ک / ۲۰۰۶ ز).

دووهم - (۱۴۲۹ ک / ۲۰۰۸ ز).

سییه م - (۱۴۳۱ ک / ۲۰۱۰ ز).

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشه کی وه رگێر:

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على نبينا محمد وعلى آله وصحبه
أجمعين.

له پاشاندا:

لا إله إلا الله (یه کخوایه رستی) فهزل و پله و پایه و گرنگی یه کی یه کجار
زۆری هه یه له وانه:

۱ - لا إله إلا الله (یه کخوایه رستی) دادپه روه ری ترین دادپه روه ری یه
به په های ی، هه روه کو چۆن هاوبه ش بریاردان سته م ترین سته مه به په های ی،
خوای گه وره ده فه رمویت: ﴿إِنَّ الشُّرَكَاءَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾ {سورة لقمان: ۱۳} .

واته: به جهخت له سه ر کراوی یه وه هاوبه ش بریاردان گه وره ترین سته مه.

۲ - له گه لّ جياوازی شه ريعه تی پیغه مبه ران به لام بیروباوه پریان یه ک بووه که بریتی یه له: لا إله إلا الله (یه کخوایه رستی) .

۳ - لا إله إلا الله (یه کخوایه رستی) ده بیته هوی نه هیشتنی مانه وهی مروث — له دوزه خدا نه گه ر که متر له کیشی گه ردیکی له دلدا بیّت، به لام نه گه ر لا إله إلا الله (یه کخوایه رستی) یه که ی ته واو بیّت نه وا ده بیته هوی نه هیشتنی چوونه دوزه خه وهی به یه کجاری، وه خاوه نه که ی ده خاته به هه شته وه به بی لیپرسینه وه:

(أخرجوا من النار من كان في قلبه أدنى مثقال حبة من خردل من الإيمان^(۱))

۴ - به خته وه رترین که س به شه فاعه تی پیغه مبه ر (ﷺ) نه و که سه یه که لا إله إلا الله (یه کخوایه رستی) ی جی به جی کرد بیّت.

۵ - نه گه ر زانسته نایینی یه کان پیروژترین زانست بن به ره های نه وا پیروژترین زانستی نایینی بریتی یه له: لا إله إلا الله (یه کخوایه رستی)، چونکه پیروزی زانست به پیروزی بابه ته که یه تی، وه بابه تی زانیاری لا إله إلا الله (یه کخوایه رستی) بریتی یه له: ناسینی خوی گه وره به ناوو سیفاته کانی، وه ناسینی په روه ردگاریتی و په رستی خوی گه وره .

۶ - فورئانی پیروژ هه مووی په رتووی لا إله إلا الله (یه کخوایه رستی) یه، چونکه:

- یا خود هه والّ دانه سه باره ت به خوی گه وره و ناوو سیفاته کانی، که

ئہمیش یہ کخوایہ رستی ہہ والدانہ (التوحید الخیری) .

- یا خود بانگہواز کردنہ بؤ پەرستی خوی گہورہ بہ تاک و تہنہا، وہ
وازیہینان لہ پەرستی جگہ لہ خوی گہورہ کہ ئہمیش یہ کخوایہ رستی
داخوایہ (التوحید الطلی) .

- یا خود فرمان کردن و قہدہ غہ کردن و پہ یوہست کردنی خہ لکی یہ بہ
گوپرایہ لی کردنی خوی گہورہ، کہ ئہمیش لہ مافہ کانی لا إله إلا الله
(یہ کخوایہ رستی) و تہ واوکاریہ کانی تی .

- یا خود ہہ والدانہ بہ ریز لینانی خوی گہورہ لہ یہ کخوایہ رستان لہ
دونیہ و قیامہ تدا، کہ ئہمیش پاداشتی لا إله إلا الله (یہ کخوایہ رستی) یہ .
- یا خود ہہ والدانہ بہ سزادانی ہاوبہش برپارده ران لہ دونیہ و قیامہ تدا،
کہ ئہمیش سزای ہر کہ سیکہ کہ دہرچیت لہ حوکمی لا إله إلا الله
(یہ کخوایہ رستی) .

٧ - ووشہ ی لا إله إلا الله (یہ کخوایہ رستی) ئہ و ووشہ یہ یہ کہ فرمان بہ
کوٹایی پیغہ مہ ران (ﷺ) کرا کہ کوشتاری خہ لکی بکات لہ سہری تا
دانی پندا دہنن و دہیلن .

٨ - باوہر چہ ندلق و بہ شیکہ، گہورہ ترینیان شایہ تی دانی لا إله إلا الله
(یہ کخوایہ رستی) یہ، وہ ئہم شایہ تی دانہ پہ تی بہ ہیژی نہ بچراوہ، وہ
ناموژگاری خوی گہورہ یہ بؤ بہ ندہ کانی .

٩ - وہ ئہ و کہ سہ ی کہ پاشگہز ببیتہ وہ لہ لا إله إلا الله (یہ کخوایہ رستی)
و (مرتد) ببیت ئہ و سہربراوی دہستی ناخوریت، و ژنی پی نادریت، و

ئەگەر مردیش ئەوا: ناشۆردرپیت و نوپۆژی لەسەر ناکرپیت و لە گۆرستانی موسلمانانیش بە خاک ناسپۆردرپیت، وە دوای خپەر و داوای لێخۆش بوونی بۆ ناکرپیت لە خوای گەورە.

۱۰ - راستپیتی و تەواوی و وەرگیرانی پاداشتی هەموو ووتە و کردە وە یەك پراوەستاو لە سەر لا إله إلا الله (یەكخوایەرستی)، چەندیك مرۆڤ — لا إله إلا الله (یەكخوایەرستی) یەكەى تەواو بیټ ئەوانیش تەواو دەبن، وە چەندیك كەم و كۆری تیدا بیټ ئەوانیش كەم و كۆر دەبن، وە ئەگەر مرۆڤ — لا إله إلا الله (یەكخوایەرستی) جی بە جی بکات ئەوا پاداشتی هەموو کردە وەکانی چەند جارێك زیاتر دەبیټ.

۱۱ - لا إله إلا الله (یەكخوایەرستی) گەورەترین ھۆکارە بۆ لابردنی غەم و پەژارە و ناخۆشی و سووک کردنی ئییش و ئازار، وە بە ھۆیە وە دل ئارامی تەواو بۆ دەروون دەستەبەر دەبیټ.

۱۲ - ئەگەر مرۆڤ — تەواو یەكخوایەرست بیټ ئەوا ترسی جگە لە خوای گەورەى لە دلدا نامینیت، وە دوژمنەكەى زۆر لەوە كەمتر دەبیټ كە لەگەل خوای گەورەدا لیبی بترسیت، وە بە ھۆیە وە ئارامی و ھیمنی تەواو بە دەست دینیت.

۱۳ - تەنھا بە لا إله إلا الله (یەكخوایەرستی) مرۆڤ دەبیټە بەندەى خوای گەورە بە تەنھا، وە ھەر كاتیكیش ئەمەى دەست كەوت ئەوا ئەو كاتە دەبیټە مرۆڤیکى ئازاد و سەربەست، وە بە بى لا إله إلا الله (یەكخوایەرستی) مرۆڤ — دەبیټە بەندەى ھەوا و ئارەزووەکانى خۆى و جگە لە خۆى.

۱۴ - لا إله إلا الله (یہ کخوابہ رستی) زامنی سہرہ کی یہ بؤ یہ ک ریزی و یہ ک گرتن، وہ هیچ کاتیک نہ تہ وہی ئیسلام ناتوانن کؤببنہ وہ و یہ ک بگرن بہ جگہ لہ لا إله إلا الله (یہ کخوابہ رستی)، وہ نہ تہ وہی یہ کخوابہ رست یہ کگرتوو و یہ ک ریزن، وہ کؤمہ لگای یہ کخوابہ رست کؤمہ لگای یہ کگرتوو و یہ ک ریزن، وہ ووشہی لا إله إلا الله (یہ کخوابہ رستی) بنچینہی یہ ک ریزی یہ .

۱۵ - هیچ شتیک لہ وہ بہ لگہ تر نی یہ لہ سہر گرنگی لا إله إلا الله (یہ کخوابہ رستی) کہ زانایانی سہ لہ ف ناویان ناوہ بہ (الفقہ الأكبر) وہ ہر یہ ک لہ ئیمامی شافیعی و ابو حنیفہ (رہ حمہ تی خویان لی بیت) پہرتوکیان ہہ یہ بہ م ناونیشانہ .

۱۶ - لا إله إلا الله (یہ کخوابہ رستی) تہ نہا زامنہ بؤ یہ کخوابہ رستان بہ سہرکہ وتن و عیزہت و چاک کردنی حال، نابینیت کاتیک باوک و باپیرانمان (پیشینہ چاکہ کان) ہہستان بہ جی بہ جی کردنی لا إله إلا الله (یہ کخوابہ رستی) بہ زانست و کار پی کردن و بانگہ واز بؤ کردن و جیہاد کردن لہ پیناویدا خوی گہورہ کردیانی بہ پیشہوا بؤ خہ لکی، خہ لکی بہ فہرمانی ئہ مان کاریان دہ کرد، وہ خوی گہورہ دہرگای خیر وچاکہ و سہرکہ وتن و دہ سہ لاتی لی کردنہ وہ، بہ لام ئیمہ کاتیک کہ کہ متہ رخہ میمان کرد لہ لا إله إلا الله (یہ کخوابہ رستی) دا وہ مافہ کانیمان فہ وتاند خوی گہورہ کہ سانیکی زال کردووہ بہ سہرماندا کہ بہ زہ بیان پیماندا نایہ تہ وہ .

١٧ - هر كه سيك كه له دونيا ده رچيټ و كوچي دوايي بكات و دوا و وشه ي

لا إله إلا الله (يه كخوپه رستي) بيټ ئه وا ده چيټه به هه شته وه:

(من كان آخر كلامه من الدنيا لا إله إلا الله دخل الجنة) (٢).

١٨ - لا إله إلا الله (يه كخوپه رستي) له گه وره ترين هوكاره كاني سپينه وه ي

خراپه و تاوانه كانه پيغه مبهه (ﷺ) ده فه رمويټ: (قال الله تعالى: يا ابن آدم لو أتيتني بقراب الأرض خطايا ثم لقيتني لا تشرك بي شيئاً لأتيتك بقرابها مغفرة) (٣).

واته / خواي گه وره ده فه رمويټ: ئه ي نه وه ي ئاده م ئه گه ره له روژي قيامه تدا پيم بگه يت به پرايي زه وي يه وه له تاوان، به لام هيچ هاوبه شت بوم بريار نه دا بيټ ئه وا منيش به پرايي زه وي يه وه به ليخوشبونونه وه بوټ ديم وليټ خوٚش ده بم (٤).

ئهمانه و چه نده ها فه زل و گه وره يي تر كه له ژماردن نايه ن، به شيوه يه كه ئه م گه وره يي و گرنگي يه ي كه لا إله إلا الله (يه كخوپه رستي) هه يه تي هيچ كام له پايه كاني تري ئيسلام و ئيمان نيبانه، هر بويه زانايان له كوټن و تازهدا

(٢) (أخرجه أبو داود: ٤٨٦/٣ رقم ٣١١٦) من حديث معاذ بن جبل رضي الله عنه، وصححه الشيخ الالباني في: (صحيح الجامع الصغير: ٢/٦٤٧٩).

(٣) (أخرجه الترمذي: ٥٤٨/٥ رقم ٣٥٤٠)، و(ابن ماجة: ٢/١٢٥٥ رقم ٣٨٢١)، و(أحمد: ١٤٧/٥، ١٤٨، ١٥٣، ١٥٤، ١٥٥)، وصححه الشيخ الألباني في: (سلسلة الاحاديث الصحيحة: ١/١٢٧).

(٤) بېوانه په رتوكي: (معالم التوحيد) للشيخ الدكتور (مروان ابراهيم القيسي)، وه په رتوكي: (التوحيد اهميته و ثماره) جمع و ترتيب: الشيخ الدكتور (عمر بن سعود العيد).

چەندەها پەرتوکی جۆراوجۆریان لەسەری داناو و گرنگی یەکی یە کجار زۆریان پێداو، یە کێک لەو پەرتوکه بەنرخانە ی که لەم بوارەدا داناو و هیچ موسلمانێک بێ پێویست نی یە لێ ی: ئەم داناو ی زانای پایە بەرز شیخ (صالح بن فوزان) ه که تێیدا زۆر بە جوانی مانای (لا إله إلا الله) و ناو پۆک و داخوازی یە کانی پوون کردۆتە وە، وە پله و پایە و فەزل و گەورە یی یە که ی دەرخستوو، وە شیکردنە وە ی و پایە کانی و مەرجە کانی ئاشکرا کردوو، پاشان شوینە واری له تاك و کۆمە لدا دەست نیشان کردوو، وە ووتە ی چەند زانایە کی ناو داری باو و پێکراوی هینا و تە وە، وە بە شیوازیکی زۆر سادە و ساکار و ئاسان هەموو ئەم شتانە ی نووسیو ه بۆ ئە وە ی هەموو که سیك بتوانیت لێ ی تێ بگات و سوودی لێ ببینیت إن شاء الله .

منیش لە بەر هەموو ئەو هۆکارانە ی که باسم کرد، وە بۆ ئە وە ی که سوودە که ی گشتی تر بیت، هەستام بە وەرگێرانی ئەم نامیلکه گرنگه بە ئومیدی خوی گەورە که سوودی پێ بگە یە نیت، وە بیکات بە تویشویی قیامە تمان، وە تە نها لە بەر رەزامەندی ئەو بیت إن شاء الله

وصلی الله وسلم وبارك علی نبینا محمد
وعلی آله وصحبه أجمعین ومن تبعهم الی یوم الدین .

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

پیشہ کی نوسہ:

الحمد لله نحمدہ ونستعينه ونستغفره، ونتوب اليه ونعوذ بالله من شرور أنفسنا ومن سيئات أعمالنا ، من يهده الله فلا مضل له ومن يضلل فلا هادي له، وأشهد أن لا اله الا الله وحده لا شريك له وأشهد أن محمدا عبده ورسوله (ﷺ) وعلى آله وأصحابه وكل من اتبعه وتمسك بسنته الى يوم الدين..
 أما بعد:-

بہ جہخت لہ سہرکراوی خوی گہورہ فہرمانی پیگردوین بہ یادکردنی، وہ وسفی یادکہرانی کردوہ وبہ باش باسی کردوون، وہ پہیمانی پیداون بہ پاداشتیکی گہورہ، بویہ فہرمانی کردوہ بہ یاد کردنی بہ بہربلاوی وبہرہایی، وہ لہ پاش تہواو بوون لہ پہرستنهکان. خوی گہورہ دہفہرمویت: ﴿ فَإِذَا قُضِيَتُمُ الصَّلَاةَ فَادْكُرُوا اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمْ ﴾ {سورة النساء: ۱۰۳} . واتہ: کاتیک لہ جی بہ جی کردنی نویژ تہواو بوون تہواو یادی خوی گہورہ بکن لہ ہموو حالہت و شیوازیکتاندا، بہ پیوہ بوون، یاخود بہ دانیشتن، یاخود پاکشابوون لہ سہر لایہ کانتان، وہ دہفہرمویت: ﴿ فَإِذَا قُضِيَتُم مِّنَاسِكُمْ فَادْكُرُوا اللَّهَ كَذِكْرِكُمْ آبَاءَكُمْ أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا ﴾ {سورة البقرة: ۲۰۰} . واتہ: کاتیک کہ تہواو بوون لہ جی بہ جی کردنی دروشمہکانی حہج کردن تہواو یادی خوی گہورہ بکن لہ جیاتی یادکردنتان بو باوک و باپیرانتان لہ پیش نیسلامدا، یاخود لہ وہیش زیاتر یادی خوا بکن (عہرہب لہ پیش نیسلامدا کہ لہ حہج کردن تہواو دہبوون باسی باوک و باپیرانیان دہکرد، وہ شانازیان پییانہوہ دہکرد، بویہ خوی گہورہ فہرمانی کرد لہ جیاتی تہوہ یادی

خوای گہورہ بکن).

وہ فرمان دہکات بہ یادکردنی لہ کاتی جی بہ جی کردنی دروشمہ کانی حج کردن بہ تاییہ تی کہ دہ فہرموویت: ﴿فَإِذَا أَقَضْتُمْ مِنْ عَرَقاتٍ فَادْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ﴾ {سورة البقرة: ۱۹۸}. واتہ: کاتیک لہ عہرہ فہوہ بہرہ و

موزدہ لیفہ پویشتن ئہ وای یادی خوای گہورہ بکن، وہ دہ فہرموویت: ﴿وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَعْلُوماتٍ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُمْ مِّنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعَمُوا الْبائِسَ الْفَقِيرَ﴾ {سورة الحج: ۲۸}. واتہ: موسلمانان یادی خوای گہورہ دہکن لہ چہند پوژیکی دیاری کراودا کہ سی پوژہ کہ ی پاش جہرئی قوربانہ (ایام التشریق) وہ سوپاسی خوای گہورہ دہکن لہ سہرئہ و نازہ لانہ ی کہ پیانی بہ خشیوہ، وہ سہری دہبرن.

وہ دہ فہرموویت: ﴿وَاذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُواتٍ﴾ {سورة البقرة: ۲۰۳}. واتہ: یادی خوای گہورہ بکن لہ پوژہ دیاری کراوہ کان (سی پوژہ کہ ی پاش جہرئی قوربان)، وہ نوپژکردنی داناوہ بو یاد کردنی کہ دہ فہرموویت: ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي﴾ {سورة طہ: ۱۴}. واتہ: نوپژ بکن بو یادکردنی من تا منتان لہ یاد نہ چیت. وہ پیغہ مبہر (ﷺ) دہ فہرموویت: (ایام التشریق ایام اکل و شرب، و ذکر الله) ^(۵). واتہ: سی پوژی پاش جہرئی قوربان (ایام التشریق) پوژی خواردن و خواردنہ وہ و یادکردنی خوای گہورہ یہ و پوژوگرتن تیپاندا دروست نی یہ.

وہ خوای گہورہ دہ فہرموویت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا *

(۵) (رواہ مسلم)، وانظر: (مشكاة المصابيح): [۱ (۱۵) ۲۰۵۰].

وَسَبَّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلاً ﴿٤١-٤٢﴾ . واته: ئەى باوه‌پرداران يادى خواى گه‌وره بکه‌ن يادکردنێكى زۆر، وه يادى خواى گه‌وره بکه‌ن به به‌يانيان و ئیواران. (زیکره‌کانى به‌يانيان و ئیواران) .

وه گه‌وره‌ترین ياد کردن بریتى به له ووتنى: (لا إله إلا الله وحده لا شريك له)، هه‌روه‌كو چۆن له پيغه‌مبه‌ره‌وه (ﷺ) هاتوو ه كه فه‌رموو يه‌تى:

(خير الدعاء دعاء عرفه وخير ما قلت أنا والنبيون من قبلي لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير)^(٦) . واته: باشتري‌ن پارانه‌وه پارانه‌وه يه له عه‌ره‌فه له پوژى عه‌ره‌فه‌دا، وه باشتري‌ن ووشه كه من و پيغه‌مبه‌رانى پيش من وتبيتيان ئەم ووشه يه يه:

(لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير) . وه له‌به‌ر ئەوه‌ى ئەو ووشه گه‌وره يه (لا إله إلا الله) ئەو پله‌و پايه گه‌وره يه‌ى هه يه له نيوان جو‌ره‌كانى ترى يادکردنه‌كاندا، وه چه‌نده‌ها حوكم پي‌وه‌ى په‌يوه‌ستن، وه چه‌ند مه‌رجي‌كى هه يه و ماناي هه يه، وداخوازي هه يه، ووشه يه‌ك نى يه ته‌نها به زمان بووتري‌ت و به‌س، له‌به‌ر ئەم شتانه پيم خو‌ش بوو ئەمه بابه‌تى نووسراوه‌كه‌م بي‌ت وه ئەمه هه‌لبژارد، داواكارم له خواى گه‌وره و به هيوام پي‌ى كه ئيمه‌و ئيوه‌يش بكات به ئەهل و خاوه‌نى (لا إله إلا الله) وه وامان لى بكات كه ده‌ستى پي‌وه بگري‌ن و ماناكه‌ى بزاني‌ن و ئيش بکه‌ين به ناوه‌پو‌ك و داخوازي يه‌كانى به ئاشكراو به نه‌ينى.

قسه‌ كردنم له‌سه‌ر ئەو ووشه يه (لا إله إلا الله) له سنورى ئەم چه‌ند خاله‌ى

(٦) (رواه الترمذي)، وصححه الشيخ الألباني في: (صحيح الجامع الصغير: ١ / ٣٢٧٤).

خوارەو دە بیئت.

پله و پایه ی (لا إله إلا الله) له ژياندا، وه فەزل و گەورە بیە که ی، وه شی کردنه وه که ی وه پایه کان و مەرجه کانی، وه مانا ناوهرۆک و داخواری-یه کانی، وه چ کاتیک سوود به مەرۆف ده گه یه نیئت که بیلیت، وه چ کاتیک ووتنی سوودی بۆی نابیت، وه شوینە واره که ی چی دە بیئت، به پشتیوانی خوای گەوره ده لیم:

۱ - پله و پایه ی (لا إله إلا الله):

له ژياندا ئەمه ووشه یه که موسلمانان ئاشکرای ده که ن و ده یلین له بانگ دان و قامهت کردن و ووتارو قسه کردنه کانیاندا، وه (لا إله إلا الله) ووشه یه که به هۆی ئەم ووشه یه وه زهوی و ئاسمانه کان پاره ستاون، وه هه مو دروست کراوه کان له پیناویدا دروست کراون، وه به هۆی ئەم ووشه یه وه خوای گه وه پیغه مبه رانی خووی ناردووه، وه په رتوو که کانی دابه زاندووه و شه ریه ته کانی دامه زاندووه، وه له پینا و (لا إله إلا الله) له قیامه تدا ته رازوو ه کان دانراون و نامه ی کرده وه کان دانراون و به هه شت و دۆزه خ دروست کراون، وه به هۆی ئەم ووشه یه وه خه لکی دابه ش بوون بۆ باوه پدارو کافر، ئەم ووشه یه شوینی سه ره لدانی دروست کردن و فه رمان ده رکردن و پاداشت و سزایه، وه ئەو حه قه یه که له پیناویدا دروست کراوه کان دروست کراون. وه ده رباره ی ئەم ووشه یه و مافه کانی پرسیارو لی پرسینه وه له مەرۆف ده کریت له پۆژی قیامه تدا، وه پاداشت و سزا له سه ر ئەم ووشه یه روو

دهدات، وه له سهر ئهم ووشه يه قيبله دانراوه، وه ميلله تي ئيسلامي له سهر دروست كراوه، وه له پيناو ئهم ووشه يه شمشيري جيهاد كردن هه لكيشراوه، وه ئهم ووشه يه مافي خواي گه وريه له سهر هه موو بنده كان، وه ئهمه ووشه ي ئيسلامه، وه كليلى ده رگاي ئاشتي يه، وه سه ره تاكان و كو تاي يه كان ده رباره ي ئهم ووشه يه پرسياريان لي ده كرئت ... وه دوو پئي هيچ بنده يه ك ناجوولئيت و ناروات له بهر ده ستي خواي گه وره هه تا پرسيارى لي نه كرئت ده رباره ي دوو بابته:

(ئيوه له دونيا چيتان ده په رست، وه چي وه لامى پيغه مبه رانتان دايه وه).

وه وه لامى پرسيارى يه كه م به جي به جي كردنى (لا إله إلا الله) ده بيئت: ناسينى و دان پيدا نانى و ئيش كردن پئي .

وه وه لامى پرسيارى دووهم به جي به جي كردنى (محمد رسول الله) ده بيئت:

ناسينى و مل كه چ كردن و گوئ رايه لي كردن بوئ) {ابن القيم (زاد المعاد): ۲/۱} .

ئهم ووشه يه جيا كه ره وه ي نيوان كوفرو ئيسلامه، وه ووشه ي خواناسين و له

خوا ترسانه، وه ئه و په ته به هيژو نه پچراوه يه كه ابراهيم (عليه السلام) هيشتي يه وه

له ناو نه وه كانيدا به لكو بگه رينه وه بو سه رى ئه گه ر تووشى هاوبه ش

برياردان بوون: ﴿وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾ {سورة الزخرف:

. {۲۸}

وه لا اله الا الله ئه و ووشه يه يه كه خواي گه وره شايه تي پيداوه بو نه فسى

پيروزي خوئى، وه له دروست كراوه كانيشدا فريشته كان و زانايان شايه تيبان

داوه بو خواي گه وره، خواي گه وره ده فه رموئيت:

﴿شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ {سورة آل عمران: ۱۸}.

وہ بپروانہ مجموعۃ التوحید (۱۰۵-۱۶۷). واتہ: خوی گہورہ شایہ تی داوہ کہ ہیچ پەرستراویکی تری حق نی یہ کہ شایہ نی پەرستن بیّت جگہ لہ (اللہ) وہ فریشتہ کان و زانایان ئەم شایہ تی یہ یان داوہ شایہ تی یہ کی دادپەرورانہ، ہیچ پەرستراویکی تری حق نی یہ کہ شایہ نی پەرستن بیّت جگہ لہ (اللہ) کہ خویہ کی بالادہست و کاربہ جی یہ.

وہ لا إله إلا الله وشہی نیہت پاکی و دلّسوزی یہ بوّ خوا، وہ شایہ تی دانی حہقہ، وہ بانگہ وازی حہقہ، وہ خوّ دوورخستنہ وہ یہ لہ ہاوبہش برپاردان، وہ لہ پیناویدا دروست کراون، وہ کو خوی گہورہ دہ فہرموویّت: ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ {سورة الذاریات: ۵۶}. واتہ: من جن و مرؤقم دروست نہ کردووہ تہنہا بوّ ئەوہ نہ بیّت کہ من پەرستن بہ تاک و تہنہایی و ہاوبہشم بوّ برپار نہ دہن.

وہ لہ پیناوا لا إله إلا الله پیغہ مبران نیردراون و پەر توو کہ کان دابہ زینراون، وہ کو خوی گہورہ دہ فہرموویّت:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾

{سورة الأنبياء: ۲۵}. واتہ: لہ پییش توّدا ئە ی محمد (ﷺ) ہیچ پیغہ مبریکی ترمان نہ ناردووہ ئیلا سروشمان بوّی ناردووہ کہ ہیچ پەرستراویکی تری حق نی یہ کہ شایہ نی پەرستن بیّت تہنہا من نہ بیّت، کہ واتہ تہنہا من پەرستن بہ تاک و تہنہا و ہاوبہشم بوّ برپار مہ دہن، وہ دہ فہرموویّت: ﴿يُنزِلُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ أَنْ أَنْذِرُوا أَنَّهُ لَا

إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ ﴿سورة النحل: ۲﴾. واته: خوی گه وره سروش بؤ پیغه مبه رانی ده نیریت له سر زمانی فریشته (جبریل) (علیه الصلاة السلام) که خه لکی ناگادار بکه نه وه که هیچ په رستراویکی تری حه ق نی یه که شایانی په رستن بیت جگه له من، دهی که واته ته نها له من بترسین.

ابن عینه ده فهرموویت: (خوی گه وره هیچ به خششیکی نه داوه به بنده یه که له بنده کانی له و به خششه گه وره تر که فیری لا إله إلا الله ی کردوون وه پیی ناساندوون، وه لا إله إلا الله بؤ خه لکی به هشت وه کو ئاوی سارد وایه بؤ خه لکی دنیا^(۷)، وه هر که سیك بیلیت خوین و مالی پاریزراو ده بیت، وه هر که سیك نه یلیت ئه و خوین و مالی به زایه ده روات.

پیغه مبه ر(ﷺ) ده فهرموویت: ﴿من قال لا إله إلا الله، وكفر بما يعبد من دون الله حرم ماله ودمه وحسابه على الله﴾^(۸).

واته: هر که سیك بلیت لا إله إلا الله، وه کوفر بکات و بی باوه ر بیت به و شتانهی که جگه له خوا ده په رسترین ئه و مال و خوینی پاریزراو ده بیت و حسابی له لای خوی گه وره یه.

وه لا إله إلا الله یه که م شته که داوا له کافران ده کریت بیلین کاتیک که بانگ ده کرین بؤ ئیسلام، وه پیغه مبه ر(ﷺ) کاتیک که معادی(ﷺ) نارد بؤ یه من پیی فه رموو: ﴿إنك تأتي قوماً من أهل الكتاب فليكن أول ما تدعوهم إليه شهادة أن لا إله الا الله﴾^(۹). واته: ئهی معاذ(ﷺ) تو ده چیته

(۷) (کلمة الإخلاص لابن رجب: ص ۵۲-۵۳).

(۸) (رواه مسلم في الإيمان برقم: ۲۳۱۶).

(۹) (رواه البخاري: ۲۵۵/۳)، و(مسلم في: الإيمان برقم: ۱۹).

ناو که سانیک گاورن (فه له ن) با یه که م شتیک که بانگیان ده که یت بۆ لای بریتی بیت له شایه تی دان به لا إله إلا الله. به مه پلهو پایه ی (لا إله إلا الله) ت له دیندا بۆ درده که ویّت و گرنگی له ژیاندا ده زانیت که یه که م پیویستی یه له سهر به نده کان“ چونکه لا إله إلا الله بنچینه یه و هه موو کرده وه کانی تری له سهر بنیات دهنریت.

٢- فهزل و گه وره یی (لا إله إلا الله):

(لا إله إلا الله) فه زلی زۆر گه وره ی هه یه، وه له لای خوی گه وره پلهو پایه ی به رزی هه یه، هه رکه سیك به راستگویی بیلیت خوی گه وره ده یخاته به هه شته وه، وه هه رکه سیك به درۆ بیلیت ئه وا ده بیته هوی نه پژانندنی خوینی و پاراستنی مالی له دونیادا، به لام حیسابی ئه و که سه لای خوی گه وره یه، وه (لا إله إلا الله) ووشه یه که له فزه که ی کورته وپیته کانی که مه و سوکه له سهر زمان، وه قورسه له ته رازووی خوی گه وره دا .

عن أبي سعيد الخدري (رضي الله عنه) عن رسول الله (ﷺ) قال: (قال موسى: يا رب علمني شيئاً أذكرك وأدعوك به، قال يا موسى قل: (لا إله إلا الله)، قال: كل عبادك يقولون هذا. قال يا موسى: لو أن السموات السبع وعامرهن غيري والأرضين السبع في كفة و (لا إله إلا الله) في كفة مالت بهن (لا إله إلا الله) (١٠). . واته: موسى (رضي الله عنه) فه رمووی: ئه ی په روه ردگارم شتیکم فی رکه

(١٠) (رواه الحاكم: ٥٢٨/١)، و(ابن حبان برقم: ٢٣٢٤) مورد الظمان، وضعفه الشيخ الالباني في: (كلمة الإخلاص)، وفي: (ضعيف الترغيب والترهيب: ٩٢٣/١).

تابه هؤيه وه يادى تو بکه م و پى لیت بپاړيمه وه، خواى گه وره یش
 فه رموى: نهى موسى (ﷺ) بلى: لا اله الا الله، نه ویش فه رموى: نهى
 په روه رډگار هه موو به بنده کانت نه م شته ده لاین، خواى گه وره یش فه رموى:
 نهى موسى (ﷺ) نه گه ر هه ر حوت ناسمانه که وهى که تیناندايه جگه
 له خوّم، وه هه ر حوت زه وى به که له لایه کى ته رازوويه ك دابنریت و (لا إله
 إلا الله) یش له لایه کى تری دابنریت نه و به لای (لا إله إلا الله) لار
 ده بیته وه و (لا إله إلا الله) قورس تره .

وه له فه رموى عبدالله بن عامر به مه رفوعى هاتووه که:

(خير الدعاء دعاء يوم عرفة، وخير ما قلت أنا والنبيون من قبلي لا إله إلا الله
 وحده لا شريك له، له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير)^(١١).

وه هه روه ها نه وهى به لگه بیته له سه ر قورسى نه م ووشه يه له ته رازوودا:

عن عبدالله بن عمرو (رضي الله عنه): قال النبي (ﷺ): (يصاح برجل من أمتي على
 رؤوس الخلائق يوم القيامة فينشر له تسعة وتسعون سجلاً كل سجل منها مد
 البصر ثم يقال: أتكر من هذا شيئاً؟ فيقول: لا يارب، فيقال: ألك عذر او
 حسنة؟ فيهاب الرجل فيقول: لا، فيقال: بلى إن لك عندنا حسنات، وإنه لا
 ظلم عليك فيخرج له بطاقة فيها أشهد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمد
 عبده ورسوله، فيقول: يا رب ما هذه البطاقة مع هذه السجلات؟! فيقال: إنك
 لا تظلم، فتوضع السجلات في كفة والبطاقة في كفة فطاشت السجلات

(١١) (الترمذي في الدعوات رقم: ٣٥٧٩) وصححه الشيخ الألباني في: (صحيح الجامع الصغير: ١ / ٣٢٧٤).

وتقلت البطاقة^(۱۲) . واتہ: لہ پوڑی قیامہ تدا لہ پیش چاوی ہہ موو
 خہ لکی ہاوار دہ کریٹ بہ سہر پیاو یکدا لہ ٹومہ تی من و بانگ دہ کریٹ و
 نہ وہ دو نو (۹۹) سجلی بو دہردہ کریٹ، ہہر سجلیک لہ و سجالنہ ئہ وہ ندہ ی
 چا و برکات و ببینیت ئہ وہ ندہ گہورہ یہ، وہ ہہ مووی پرہ لہ تاوان، پاشان
 پی ی دہ وتریٹ: ئایا ئینکاری ہیچ شتیک لہ م تاوانانہ دہ کہ یت؟، ئہ ویش
 دہ لیت: نہ خیر ئہ ی پہروردگار ہہ مووی تاوانی خو مہ، پاشان پی ی
 دہ وتریٹ: ئایا ہیچ بیانوویہ کت ہہ یہ یا خود ہیچ چاکہ یہ کت ہہ یہ؟ پیاوہ کہ
 دہ ترسیٹ و دہ لیت: نہ خیر . پی ی دہ وتریٹ: بہ لئ تو لہ لای ئیمہ چاکہ ی
 زورت ہہ یہ، وہ ستہ مت لی ناکریٹ و بلیتیکی بو دہردہ کریٹ کہ تییدا
 نووسراوہ اشہد أن لا إله إلا الله وأشهد أن محمد عبده ورسوله . ئہ ویش
 دہ لیت: ئہ ی پہروردگار ئہ م بلیتہ سودی چی یہ بہ رامبہر ئہ و ہہ موو سجلہ
 تاوانانہ؟! پی ی دہ وتریٹ تو ستہ مت لی ناکریٹ، سجلہ کان لہ لایہ کی
 تہرازوہ کہ دادہ نین و بلیتہ کہ یش لہ لایہ کہ ی تری، سجلہ کان سووک دہ بن و
 بلیتہ کہ قورس دہ بیٹ.

وہ (لا إله إلا الله) فہ زلی زوری ہہ یہ الحافظ ابن رجب لہ نامیلکہ کہ یدا بہ
 ناوی (کلمة الإخلاص) ہہ ندیک لہ و فہزل و گہورہ یی یانہ ی باس کردوہ،
 لہ وانہ: (لا إله إلا الله) نرخ ی بہ ہہ شتہ، وہ ہہر کہ سیک دوا ووشہ ی لہ
 دونیادا (لا إله إلا الله) بیٹ ئہ و دہ چیٹہ بہ ہہ شتہ وہ، کہ پرگار بوونہ لہ

(۱۲) (رواہ الترمذی فی الإیمان برقم: ۲۶۴۱)، و (الحاکم برقم: ۶۰۵/۱) وغیرہما، وصححه الشیخ الألبانی

فی: (صحیح الجامع الصغیر: ۲/ ۸۰۹۵).

ئاگرى دۆزەخ، وە لِيَخْشَبُونِي خَوای گەورە پيويست دەکات، وە باشترین چاکەيه وە تاوان و خراپەي پي دەسپيټەوه، وە ئەو باوەرپەي کە لە دڵدا پويئراوه تازەي دەکاتەوه، وە نامەي کردەوه باشەکان قورس دەکات و کردەوه خراپەکانيش سووک دەکات، هەموو بەرەستەکان دەبپيټ تا دەگاتە لای خَوای گەورە، وە ئەمە ئەو ووشەيهيه کە خَوای گەورە بيژەرەکەي بە راست دادەنيټ، وە باشترین ووشەيهيه کە پيغەمبەران ووتبيټيان، وە باشترین زيکەر، وە باشترین کردەويه، وە لە هەمويان زياتر پاداشتي چەند جاريکە، وە بەرامبەر ئازادکردني بەندەيهکە، وە دەبيټە پاريزەرئیک لە شەيتان، وە ئاراميه لە چۆلي و ترسناکي ناو گۆرپو ناخوشي گۆرپەپاني حەشر، وە دروشي باوەرپدارانە کاتيک لە گۆرپەکانيان بەرز دەبنەوه، وە يەکيکي تر لە فەزلي و گەورەيي ئەم ووشەيه ئەوهيه کە هەر هەشت دەرگاکی بەهەشت بۆ بيژەرەکەي دەکريټەوه بچيټە بەهەشتهوه لە کام دەرگايەوه کە خوي ويستي لي بيټ.

وە يەکيکي تر لە فەزلي و گەورەيي ئەم ووشەيه ئەوهيه کە خاوەنەکەي ئەگەر بکريټە دۆزەخەوه بەهوي کە مەترخەمي کردن لە مافەکانی بەلام لە پاشاندا هەر ئەبيټ دەربچيټ لە دۆزەخ.

ئەمە سەردیڤري فەزلي و گەورەيي (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) يە کە ابن رجب لە ناميلکە کەيدا باسي کردووه وە بۆ هەريەکەيان بەلگەي هيناوتهوه^(۱۳).

۳- شیکردنہوی (لا إله إلا الله) و پایهکانی و مہرجہکانی:

ا - شی کردنہوی (اعراب کردنی) (لا إله إلا الله):

ئہ گہر تیگہ یشتنی مانا راوہ ستا بیّت لہ سہر زانینی اعرابی پستہکان،
 ئہوا زانایان (پہ حمہ تی خویان لی بیّت) گرنگی زوریان داوہ بہ اعراب
 کردنی (لا إله إلا الله)، وہ دہ لّین:
 لا: نافية للجنس .

إله: اسمها مبني معها على الفتح وخبرها محذوف تقديره (حق) أي لا إله حق.
 إلا الله: استثناء من الخبر المرفوع.

والإله: معناه. المألوه بالعبادة: واته: پہرستراوہ بہ پہرستن.

و(إله): ئہوہیہ کہ دلہکان بہ خوی دہ زانن و مہ بہ ستیانہ و پہ غبہ تیان ہہیہ
 بؤ لای بؤ دہستکہ و تنی سوود یا خود لا بردنی زیان .

وہ کہ سیک بہ ہلہ دا چوہہ ئہ گہر خہ بہرہ کہی دابنیت بہ ووشہی (موجود او
 معبود) بہ تہنہا، چونکہ پہرستراوی تر زورن لہ بت و نہ زرگا و گوپو جگہ لہ مانہ،
 بہ لام پہرستراوی بہ حق کہ شایانی پہرستن بیّت (الله) یہ، وہ جگہ لہو
 پہرستراوی تر بہ تالّن و پہرستنہ کہیان بہ تالہ، کہ ئہ مہیش داخوازی ہر دوو
 پایہکھی (لا إله إلا الله) یہ .

ب - ہہردوو پایہکھی (لا إله إلا الله):

(لا إله إلا الله) دوو پایہی ہہیہ: پایہی یہ کہ م نہ فی کردن، وہ پایہی

دووه م جیگیرکردن.

مه بهست له نه فی کردن نه فی خواجه تی به جگه له خوی گه وره له تی کپرای دروست کراوه کان.

وه مه بهست له جیگیر کردن جیگیرکردنی خواجه تی به بۆ خوی گه وره که هر ئه و په رستراوی حقه وه جگه له و ئه و خویانه ی که بی باوه پان بۆ خویانیان بریار داوه هه مووی به تاله.

خوی گه وره ده فه رموویت: ﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ﴾ {سورة الحج: ۶۲}. واته: خوی گه وره به تاك و ته نها په رستراوی حقه وه ئه و په رستراوانه ی تر که هاوبه ش بریارده ران جگه له خوی گه وره ده یان په رستن ئه وانه په رستراوی به تالن.

پیشه و ابن القیم ده فه رموویت: به لگه ی (لا إله إلا الله) له سه ر جیگیرکردنی خواجه تی خوی گه وره گه وره تره له به لگه ی ووتنی (الله إله) واته: الله خواو په رستراوه، چونکه ووتنی الله خواو په رستراوه نه فی خواجه تی جگه له الله ناکات به پیچه وانه ی (لا إله إلا الله) واته: هیچ په رستراویکی حقه نی به که شایانی په رستن بیّت جگه له (الله) که ئه مه وا ده خوازیت خواجه تی کورت بکریته وه و نه فی بکریّت له جگه له خوی گه وره، هه روه ها هه رکه سیک پاقه ی (الله) بکات به توانا بوون به سه ر داهیناندا به ته نها ئه وه هه له ی کردووه هه له یه کی ناشیرین.

الشیخ سلیمان بن عبدالله له پاقه ی کتابی التوحید دا ده فه رموویت: ئه گه ر ووترا ئه وانا مانای (الإله والإلهیة) خواو خواجه تی بوون کرایه وه، ئایا وه لام چی به بۆ ووته ی که سیک که بلّیت مانای (الإله) بریتی به له توانا بوون به سه ر

داهینانداو هاوشیوہی ئەم رستانہ؟.

دہووتریت: وہ لآم له دوو پرووہوہیہ، پرووہکیان ئەوہیہ کہ ئەم قسہیہ قسہیہ کی داهینراوہ ہیچ کہس له زانایان یاخود پیشہوایانی زمانہوانی نازانریت ئەم قسہیہ یان کردبیت، وہ قسہی زانایان و پیشہوایانی زمان ئەو مانایہ بوو کہ پیشتر باسماں کرد^(۱۴) بۆیہ بہتالی ئەم قسہیہ دہردہکەویت . پرووی دووہم: ئەگەر وا دابنن کہ ئەم قسہیہ ساغو تہواوہ ئەوا پراڤہ کردنہ بہ پھیوست بوونی بہ پەرستراوی حەقہوہ کہوا پیوست دەکات دروست کەر بیت و توانای ہەبیت بەسەر داهیناندا، وہ ہەر کاتیک وا نہبوو ئەوا پەرستراوی حەق نییہ ہەرچەندہ ناوبریت بہ خوا، مہبەستی ئەوہ نییہ کہ ہەرکەسیک بزانیٹ خوا توانادارہو دەسەلاتی ہییہ بەسەر داهیناندا ئەوا ہاتوتہ ناو ئیسلامہوہ و مہبەستی کلیلی دەرگای ئیسلامی جی بہ جی کردوہ، ئەمہ قسہیہ کہ کہ ہیچ کہسیک نایلیٹ، چونکہ ئەم قسہیہ وا پیوست دەکات کہ کافرانی عہرہبیش موسلمان بووبیتن ئەگەر وا دابنن کہ ہەندئ له پاشینہکانی ئەم دواوییہ مہبەستیان ئەوہ بووبیت ئەوا ہەلەن و وہ لامیان دہدریتہوہ بہ بەلگہکانی قورئان و سوننہت و عەقل^(۱۵) .

ج - مەرچہکانی (لا إله إلا الله) :

(لا إله إلا الله) سوود بہ بیژرہرہکھی ناگہیہنیٹ بہ حەوت مەرچ نہبیت

کہ ئەمانہن:

(۱۴) ئەوہیہ کہ لێرہدا باسم کرد له پایہکانی (لا إله إلا الله) .

(۱۵) (تیسیر العزیز الحمید: ص ۸۰) .

یه که م : زانیاری به مانا که ی له نه فی کردن و جیگیرکردندا، هه رکه سێک بیلێت و مانا که ی و ناوه پۆک و داخوازی یه که ی نه زانییت ئه و سوودی پی ناگه یه نییت، چونکه باوه ری نه بووه به وه ی که به لگه بووه له سه ری وه کو که سێک قسه بکات به زمانیک و لێ ی تێ نه گات.

دوو م : دلنیا یی که بریتی یه له ته و اویتی زانیاری پی ی که دژی گومان و دوو دل ی یه .

سێ یه م : نییه ت پاکی و دلسۆزی که نه فی هاوبه ش بریاردان ده کات، که (لا إله إلا الله) ده لاله ت له سه ری ده کات.

چوار م : راستگویی که به ره به سه له دوو پوویی، چونکه دوو پوهه کان به زمانیان ده یلێن و باوه ریان به ده لاله ت له سه رکراوه که نی یه .

پینجه م : خۆشه ویستی بۆ ئه م ووشه یه و ئه وه ی که ئه م ووشه یه ده لاله ت بکات له سه ری، وه خۆشحال بوون به م شته به پیچه وانه ی ئه وه ی که دوو پوهه کانی له سه ره .

شه شه م : خۆ په یوه ست کردن به جی به جی کردنی مافه کانی که بریتی یه له : کرده وه فره زه کان به نیاز پاکی بۆ خواو، داواکردن و مه به سه تی په زامه ندی- یه که ی، که ئه مه داخوازی یه که یه تی.

حه وه ته م : وه رگرتن که نه فی په تکرده وه ده کات^(۱۶) ئه مه یش به خۆ په یوه ست کردن به فره مانه کانی خوای گه وره و وازه ینان له قه ده غه کراوه کانی ده بییت. وه ئه م مه رجانه زانیان وه ریان گرتووه له

دهقه کانی قورئان و سوننهت که به تاییهت له سه ر ئه م و وشه گه و ره یه هاتوون و پوونکه ره وهن بۆ مافه کان و به سه ته ره وه کان و مه رجه کانی، وه ته نها و وته یه ک نی یه به زمان بووتریت.

۴- مانای (لا إله إلا الله) و ناوه روک و داخواری یه کانی:

پیشتر مانای (لا إله إلا الله) مان بۆ پوون بووه وه که بریتی یه له وه ی که هیچ په رستراویکی حه ق نی یه ته نها یه ک په رستراو نه بیته که (الله) یه به ته نها و هاوبه شی نی یه، چونکه هه ر ئه و شایه نی په رستنه وه ناوه روکی ئه م وشه گه و ره یه ئه وه ده گریته خو ی که جگه له خوای گه و ره له تیکرای په رستراوه کانی تر په رستراوی حه ق نین و به تالان، چونکه شایه نی په رستن نین، بۆیه زۆر جار فه رمان کردن به په رستنی خوای گه و ره له گه ل نه فی په رستن له جگه له خوای گه و ره پیکه وه دیت، چونکه په رستنی خوای گه و ره راست و دروست نی یه له گه ل هاوبه ش کردنی جگه له خو ی له گه لیدا له په رستندا، خوای گه و ره ده فه رموویت-: ﴿فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِن بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ {سورة البقرة: ۲۵۶}. واته: هه رکه سه یك بی باوه ر بیته و کوفر بکات به تاغوت، وه باوه ر بهینیت به خوای گه و ره ئه وا به جه خت له سه ر کراوی ده ستی گرتووه به په تی به هیزه وه و بچران و کردنه وه ی بۆ نی یه و ده یگه یه نیت به به هه شت، وه خوای گه و ره بیسه رو زانایه . وه ده فه رموویت: ﴿وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾ {سورة النساء: ۳۶}. واته: به تاو ته نها خوای گه و ره بپه رستن، وه هیچ هاوبه شی بۆ بریارمه دن . وه ده فه رموویت: ﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا

فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ ﴿۳۶﴾ {سورة النحل: ۳۶} . واته: به جهخت له سه رکراوی بۆ هه موو کۆمه له مرۆفیک که له شوینیکدا ژیا بیتن پیغه مبه ریگمان نار دووه بۆیان که پئیانی فه رموو: به تاك و ته نها خوای گه وه به رستن و خۆتان دوور بخه نه وه له تاغوت .

وه پیغه مبه ر ﴿ﷻ﴾ ده فه رموویت: (من قال لا إله إلا الله وكفر بما يعبد من دون الله حرم دمهُ وماله)^(۱۷) . واته: هه رکه سیك بلیت (لا إله إلا الله) وه کوفر بکات و بی باوه ر بیت به و په رستراوانه ی که جگه له خوای گه وه ده په رستری ئه و خوی و مالی حه رام و پاریزراو ده بیئت .

وه هه موو پیغه مبه ریك به نه ته وه ی خوی ده فه رموو: ﴿اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ﴾ {سورة الأعراف: ۵۹} . واته: به تاك و ته نها خوای گه وه به رستن، چونکه جگه له و هه یچ په رستراویکی تری حه قتان نی یه که شایانی په رستن بیئت. وه جگه له م به لگانه به لگه ی تر زۆره. پیشه و ابن رجب (ره حمه تی خوای لی بیئت) ده فه رموویت: (جئ به جئ کردنی ئه م مانایه و پوونکردنه وه ی ئه وه یه که به نده ده لیئت: (لا إله إلا الله) و ده خوازیت و پیویست ده کات که هه یچ په رستراویکی تری نه بیئت جگه له الله، و (الاله) ئه وه یه که گوپرایه لی ده کریت و سه ریچی فه رمانه کانی ناکریت له ترسو و به پیزی و خۆش ویستن و به هیوا بوون و پشت به ستن پیی و داواکردن لی و پارانه وه له و، که ئه مانه هه یچیان ناگونجین و دروست نین ته نها بۆ خوای گه وه نه بیئت. بۆیه کاتیک که پیغه مبه ر ﴿ﷻ﴾ به کافره کانی قوره یشی فه رموو بلین: (لا إله إلا

اللہ) ئەوانیش له وه لامدا ووتیان: ﴿أَجْعَلِ الْأَلِهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجَابٌ﴾ {سورة ص: ۵}. واته: ئایا هه موو خواپه کانی کردوو به یه ک خواو داوای په رستنی یه ک خوامان لی ده کات به راستی ئەمه شتیکی زۆر سه یرو سه رسور هینره.

له م وشه یه تیگه یشتبوون که وا په رستنی هه موو بته کان به تال ده کاته وه و په رستن کورت ده کاته وه بو خوا ی گه وره به ته نها، که کافره کانیش ئەم شته یان نه ده ویست به مه ده رکه وت که مانا ناوه پوک و داخوای (لا إله إلا الله) بریتی یه له به تا ک زانینی خوا ی گه وره له په رستندا، وه ازهینان له په رستنی جگه له خوا ی گه وره، که به نده ده لیّت (لا إله إلا الله) ئەوا پیوستیتی به تا ک زانینی خوا ی گه وره ی به په رستن و به تالی په رستنی جگه له خوا ی گه وره ی ئاشکرا کردوو، له بته کان و گوپه کان و پیوا چاکان، وه به مه ئەوه ی به نده ی گوپه کان و هاوشیوه کانیا ن ئەمرۆ باوه پیا ن پی یه تی له وه ی که مانای (لا إله إلا الله) بریتی یه له دان نان به وه ی که خوا ی گه وره بوونی هه یه، یا خود دروست که رو ده سه لات داره له سه ر داهینان و هاوشیوه ی ئەم قسانه به تال ده بیته وه.

یا خود بلین مانای (لا إله إلا الله) بریتی یه له وه ی که هیچ فه مانپه وایه ک نی یه جگه له خوا ی گه وره، وه وا گومان ده بن که هه رکه سیك باوه ری وا بیّت و (لا إله إلا الله) ی پی پافه بکات ئەوا به ره های یه کخواپه رستی جی به جی کردوو، هه رچه نده چه ندیک په رستن بو جگه له خوا ی گه وره ئەنجام بدات، وه باوه ری به مردوو هکان هه بیّت که سوودو

زیانیان به دسته و خوی نزیك بکاته وه لیان به ئاژهل سه ربین بویان و پهیمان بهستن له گه لیان و سوورانه وه به دهوری گوره کانیان وه خوله کیشیان به برکت بزانیت، وه ئه م که سانه ههستیان نه کردوه و نه یانزانیوه که کافره عه ره به کانی سه ره تا به شداریان له گه لدا ده که ن له م بیروباوه په یاندا و ئه وانیش ده یانزانی که خوی گه وره دروستکه ره و ده سه لاتداره و توانای هه یه به سه ر داهیتاندا و دانیان به م شتانه دا دنا، و جگه له خوی گه وره یان نه ده په رست ته نها له بهر ئه وه نه بیّت که به قسه ی خویان ده یان ووت له خوی گه وره مان نزیك ده که نه وه، نه ک له بهر ئه وه ی که بته کانیان دروستکه رو پۆزی دهرن .

وه حاکمیهت به شیکه له مانای (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) نه ک مانا راسته قینه یی به که ی بیّت که داوا کراوه، بویه حوکم کردن به شه ریهت له مافه کان و سنووره کان و کیشه کاندا به س نی یه له گه ل بوونی هاوبهش بریاردان له په رستندا .

وه ئه گه ر مانای (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) به و شیوه یه بوایه که ئه و جوّره که سانه ده لیّن ئه و ه یچ کیشه یه ک له نیوان پیغه مبه ر (ﷺ) و هاوبهش بریارده راندا نه ده بوو، به لکو په له یان ده کردو ده ست پیشخه ری وه لامدانه وه ی پیغه مبه ریان (ﷺ) ده کرد ئه گه ر پیانی بووتایه دان بنین به وه ی که خوی گه وره توانای هه یه به سه ر داهیتاندا، یاخود دان بنین به بوونی خوی گه وره دا، یاخود حوکم بکه ن به شه ریهت له خوین و مال و مافه کان و بی ده نگ بوایه له په رستن.

به لام کافره کانی عه ره ب که خویان خاوه نی زمانی عه ره بی بوون تیگه یشتن که نه گهر بلین (لا إله إلا الله) نهوا دانیان ناوه به به تالی په رستنی بته کاندا، وه نه م وشه یه به ته نها وشه یه کی بی مانا نی یه، بویه رایان کرد لی و ووتیان: ﴿أَجْعَلِ الْأَلَهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجَابٌ﴾ {سورة ص: ۵}. واته: ئایا محمد (ﷺ) هه موو خویا هه کانی کردووه به یه ک خواو داوای په رستنی ته نها خویا هه کمان لی ده کات نه مه شتیکی زور سه یرو سه رسوره یینه ره.

هه روه ها وه کو خوی گه وره ده رباره یان ده فه رموویت: ﴿إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ * وَيَقُولُونَ إِنَّا لَنَارِكُوا إِلَهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَّجْنُونٍ﴾ {سورة الصافات: ۳۵-۳۶}. واته: کافره کان کاتیک پیغه مبه ر (ﷺ) پیانی بووتایه بلین: (لا إله إلا الله) نه یان ده ووت و هریان نه ده گرت له خو به گه وره زانینیاندا، وه ده یان ووت ئایا نیمه واز له خواکانمان بهینین بو شاعیریکی شیت.؟! ده یانزانی که (لا إله إلا الله) و ده خوازیت که ده ست به رداری په رستنی جگه له خوی گه وره بین و خوی گه وره به تاک رابگرن له په رستندا، وه نه گهر نه وان بیانوتایه (لا إله إلا الله) وه به رده وام بوونایه له سه ر په رستنی بته کانیان نهوا له گه ل نه فسی خویاندا دژ به یه ک راده وه ستان، وه نه وان خویان به رزو پاک ده گرت له دژ به یه ک بوون له گه ل نه فسی خویاندا.

به لام به نده ی گوره کان نه مپو خویان له و دژ به یه ک وه له وه شاننده وه ناشیرینه ناپاریزن و ده لین (لا إله إلا الله) پاشان هه لیده وه شیننه وه به

په رستنی مردووه كان و خو نزيك كردنه وه له ئارامگاو گۆره كان به جوړه ها په رستن، دهی كه سيك له ناو چيټ كه أبو جهل و أبو لهب له و زانتر بن به مانای (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ).

دهست كه وتوو ئه وه يه كه :

* هه ركه سيك (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) بليټ و مانا كه ی بزانيټ و ئيش بكات به ناوه پوك و داخوازی يه كه ی به ئاشكراو نهيني له نه فی كردنی هاوبه ش برپاردان و جيگير كردنی په رستن بو خوای گه و ره له گه ل بيروباوه پيكي يه كلا به ناوه پوكه كه ی و ئيش كردن پي ي ئه و ا ئه و كه سه به پراستی موسلمانان .

* وه هه ركه سيك لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ بليټ و ئيش بكات به ناوه پوكه كه ی به ئاشكرا به بي باوه رپوون به وه ی كه ده لاله ت ئه كات له سه ری ئه وه مروثيكي دوورپوه (المنافق) .

* وه هه ركه سيك (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) به زمان بليټ و به پيچه وانه يه وه هاوبه ش برپار بدات بو خوا كه دريټي ئه و ا هاوبه ش برپارده ره و (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) كه ی هه لوه شان دوته وه، بويه ده بيت له گه ل ووتنی ئه م ووشه يه به زمان مانا كه ی بزانيټ، چونكه زانيني مانا كه ی هو كاريكه بو ئيش كردن به ناوه پوكه كه ی .

خوای گه و ره ده فه رموويټ: ﴿إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾ {سورة الزخرف: ۸۶} . واته: ته نها كه سيك نه بيت كه شايه تي به حق دابيت واته به يه كه خواپه رستی له سه ر زانست و چاوپوشنايي ئه و ا تكاكاران تكايان بو ده كن ئه گه ر خوای گه و ره ريگايان پي بدات.

وه ئيش كردن به ناوه پوكه كه ی په رستنی خوای گه و ره يه و كو فر كرده به

پہرستنی جگہ لہ خوی گہورہ کہ ئہمیش مہ بہستہ لہم ووشہ یہ، وہ لہ ناوہ پوک و داخوای (لا إله إلا الله) وەرگرتنی شہریعتی خوی گہورہ یہ لہ پەرستنه کان و ہہ لسوکہ و تہ کان و حہ لال و حہ رام کردن و پەر تکرندہ و ہ ی شہریعتی جگہ لہ خوی گہورہ یہ. خوی گہورہ دہ فہرموویت: ﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءَ شَرَعُوا لَهُمْ مِّنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنَ بِهِ اللَّهُ﴾ {سورة الشورى: ۲۱}. واتہ: ئایا ہاوبہش برپار دہریان بوخویان داناوہ کہ لہ دیندا یاسایان بو دادہ نیئت کہ خوی گہورہ ریگہیشی پی نہ داوہ.

بویہ دہ بیئت شہریعت و یاسای خوی گہورہ و ہریگریت لہ پەرستنه کان و ہہ لسوکہ و تہ کان و کردہ و ہ کان و برپاردان لہ نیوان خہ لکی دا لہ و شتانہ ی کہ تییدا جیاوازن لہ شیوازی تاکہ کہ سی و جگہ لہ مانہ و ہ پەر تکرندہ و ہ ی یاسا دانراوہ کان، و ہ مانای ئہمہ بریتی یہ لہ پەر تکرندہ و ہ ی ہموو بیدعہ و ئہفسانہ یہ کہ شہیتانہ کان ی جنی و مروث — دایانہیناوہ، و ہ بالوری دہ کہ نہ وہ لہ پەرستنه کان، کہ ہہر کہ سیئک ئہ گہر شتیئک لہ مانہ و ہریگریت ئہ و ہ ہاوبہش برپار دہرہ لہ گوپرایہ لی کردندا و ہ کو خوی گہورہ دہ فہرموویت: ﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءَ شَرَعُوا لَهُمْ مِّنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنَ بِهِ اللَّهُ﴾^(۱۸) {سورة الشورى: ۲۱}. و ہ دہ فہرموویت: ﴿وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ﴾ {سورة الأنعام: ۱۲۱}. واتہ: ئہ گہر گوئی رایہ لی شہیتان و بی باوہ پەرہ کان بکہن ئہ و ہ بہ جہخت لہ سہرکراوی ئیوہیش دہ بن بہ ہاوبہش برپار دہر بو خوی گہورہ . و ہ دہ فہرموویت: ﴿اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهَبَانَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ﴾ {سورة

التوبة: ۳۱} . واته: جوله که و گاوره کان زاناو خواپه رسته کانیان کردبوو به پهروه ردگارو جگه له خوای گه وره ده یانیاں په رست.

وه پیغه مبهر(ﷺ) ئه م ئایه ته ی خوینده وه به سه ر عدی کوری حاتمی الطائی(رضی الله عنه) ئه ویش فه رموی: ئه ی پیغه مبهری خوا (ﷺ) ئیمه پیشتر ئه وانمان نه ده په رست (پیشتر گاور بوو) پیغه مبهر(ﷺ) فه رموی:

(أليس يحلون لكم ما حرم الله فتحلونهم، ويحرمون ما أحل الله فتحرمونه؟ قال: بلى، قال النبي (ﷺ): فلتك عبادتهم)^(۱۹) . واته: ئایا ئه وه ی خوای گه وره هرامی کردبوو ه لالیان ناکرد بوتان ئیوه یش ه لالتان ده کرد و به قسه یاننان ده کرد، وه ئه وه ی خوای گه وره ه لالی کردبوو ه رامیان نه ده کرد لیتان ئیوه یش به قسه یاننان ده کرد و ه رامتان ده کرد؟ فه رموی: به لئ، پیغه مبهر(ﷺ) فه رموی: ده ی ئه وه په رستنی ئه وانه.

شیخ عبدالرحمن بن حسن (په حمه تی خوای لی بیت) ده فه رمویت: (گوپرایه لی کردنیاں له سه ریچی کردندا بوو به په رستنیك بو جگه له خوای گه وره، وه به هوئ ئه مه وه کردیانیان به پهروه ردگار بو خوایان جگه له خوای گه وره ههروه کو چوئن ئه مپو له ناو ئه م ئوممه ته دا پروو ده دات، که ئه مه یش هاوبه ش بریاردانی گه وریه و دژی ئه و یه کخواپه رستی یه یه که شایه تی دانی (لا إله إلا الله) ده لاله تی له سه ر کردوو... که واته پروون بووه وه که ووشه ی نیاز پاکی (لا إله إلا الله) نه فی هه موو ئه و شتانه ده کات،

(۱۹) (رواه الترمذي في التفسير رقم: ۳۰۹۴)، وصححه الشيخ الألباني في: (الحديث حجة بنفسه في العقائد والأحكام، ص ۷۷).

چونکه ئەمانه نه فی ده لالهت له سه ر کراوی (لا إله إلا الله) ده که ن^(۲۰).

به ه مان شیوه پیویسته حوکم بردن بۆ لای یاسا ده سترده کان پهت بکریته وه، چونکه پیویسته حوکم ببریته بۆ لای قورئانی خوی گه وره و واز بهینریت له حوکم بردن بۆ لای جگه له قورئان له یاساو ده ستوره مروثه کرده کان.

خوی گه وره ده فه رموویت: ﴿فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ﴾ {سورة النساء: ۵۹}. واته: ئەگه ر کیشه که وته نیوانتان له هه ر شتی که بیته ئەوا بیگه ریننه وه بۆ لای خواو پیغه مبه ره که ی (ﷺ) (قورئان و سوننه ت).

وه ده فه رموویت: ﴿وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ ذَلِكَمُ اللَّهُ رَبِّي﴾ {سورة الشوری: ۱۰}. واته: ئەگه ر جیاوازی که وته نیوانتانه وه له هه ر شتی که ئەوا بیگه ریننه وه بۆ لای خوی گه وره و خوی گه وره بریار ده دات له نیوانتاندان، وه هه ر ئەو خوی گه وره ره دگاری منه.

به جه خت له سه ر کراوی خوی گه وره بریاری کوفرو سته م و له پری ده رچوونی دا به سه ر هه ر که سی که دا که حوکم نه کات به قورئان وه نه فی باوه پری لی کرد که ئەمه ییش به لگه یه له سه ر ئەوه ی که حوکم نه کردن به قورئان ئەگه ر حاکمه که به حه لائی دانا یا خود وای بینی که گونجاوتره له قورئان و چاکتره ئەمه کوفرو هاوبه ش بریار دانه نه فی

یه کخوا په رستی ده کات و (لا إله إلا الله) هه ډدوه شینیتته وه به ته واوی، به لام نه گهر حوکمی کرد به جگه له قورئان و به چه لائی نه زانی و باوهری و او بوو که حوکمی خوی گه و ره پیو بسته حوکمی پی بکریت، به لام هه او ناره زوی پائی پیوه نا سه ریچی بکات نه او کوفری بچوک و هاوبه ش بریاردانی بچوکه و ماناو ناوه روکی (لا إله إلا الله) که م ده کاته وه.

که واته (لا إله إلا الله) به رنامه یه کی ته و او کراوه و پیو بسته زال بیت به سه ر ژیا نی موسلمانان و هه موو په رستن و هه لسوکه و ته کانیا ن، وه ته نها ووته یه ک نی یه که بووتریتته وه بو به رکه ت یا خود بخوینریت له ویرده کانی به یانیا ن و ئیواراندا به بی تیگه یشتن له ماناکه ی و ئیش کردن به ناوه روکه که ی و رویشتن له سه ر پیبازه که ی، هه روه کو چو ن زورکه س و ا گو مان ده به ن له وانه ی که به زمان ده یلین و پیچه وانه ی ده که ن له بیروباوه رو هه لسوکه و ت کردنیا ندا.

وه له ناوه روک و داخوازی (لا إله إلا الله) جیگیرکردنی ناوو سیفاته کانی خوی گه وریه که و خوی ناوی له خوی پی ناوه و هسفی نه فسفی پیروزی خوی پی کردووه، یا خود پیغه مبه ر (ﷺ) ناوی لی ناوه و هسفی کردووه له فرمووده راسته کانیدا.

خوی گه وره ده فرموویت: ﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ {سورة الأعراف: ۱۸۰}. واته:

خوای گہورہ ناوہ جوانہ کانی ہہیہ، ئیوہ بیارینہ وہ لہ خوای گہورہ بہ
 ہوی ئوہ ناوہ جوانانہ وہ، وہ واز لہ و کہ سانہ بہینن کہ بی باوہ پرن بہ
 ناوہ کانی خوای گہورہ، ئوانہ سزای ئوہ کردہ وہ خرابانہ یان و ہردہ گرن لہ
 دوارؤژدا.

لہ (فتح المجید) دا دہ فہرموئیت: (بنچینہ ی الإلحاد لہ قسہ ی عہرہ بدا
 بریتی یہ لہ لادان لہ مہ بہ ست و لاریبونہ وہ و ستہ م و لہ پری دہرچوون، وہ
 ناوہ کانی خوای گہورہ ہہ مووی ناو و ہ سفن خوای گہورہ خوئی پییان
 ناساندوہ بہ بہ ندہ کانی، وہ بہ لگن لہ سہر تہ واویتی خوای پیروژو بہرز.
 وہ دہ فہرموئیت: ^(۲۱) (الإلحاد) بی باوہ پربونہ لہ سیفاتی خوای گہورہ دا یان
 بہ بہرہ لستی کردن و ئینکاری کردن دہ بیٹ یا خود بہ بہرہ لستی مانا کانی
 و لہ کار خستنیان دہ بیٹ یا خود بہ گورپنیان دہ بیٹ لہ راستی و
 دہرکردنیان دہ بیٹ لہ حق بہ لادانی مانا کہ ی، یا خود بہ وہ دہ بیٹ کہ ناو و
 سیفاتی خوای گہورہ بہ کار بہینن بو ئہ م دروست کراوانہ و ہکو بی باوہ پری
 (أهل الأتحاد) کہ ناو و سیفاتی خوای گہورہ یان کردوہ بہ ہی ئہ م بوونہ وہرہ
 بہ چاک و خرابی یہ وہ

تہ واو بوو .

جا ہر کہ سیک بی باوہ پری بکات لہ ناو و سیفاتی خوای گہورہ دا بہ
 لہ کار خستن و گورپن و پرت کردنہ وہ، وہ باوہ پری نہ بیٹ بہ و مانا پیروژانہ ی
 کہ دہ لالہ ت دہ کات لہ سہری و ہکو جہ ہمی یہ کان و موعتہ زیلہ کان و

ئەشعەری یەکان ئەو پێچەوانەى دەلالەت لەسەر کرأوى (لا إله إلا الله) ی کردووه، چونکه خوا ئەو یە که دوعای لى دەکریت و خوى لى نزیک دەکریتەو بە ناوو سیفاتەکانى، وەکو خواى گەرە دەفەرمویت: (فادعوه بها) واتە دوعای پى بکەن لە خواى گەرە، و ئەو ی ناوو سیفاتى نەبیت چۆن دەبیت بە خوا؟! وە چۆن دوعای لى دەکریت؟! وە بە چى لى دەپارێتەو؟! .

پیشەوا ابن القیم (رەحمەتى خواى لى بىت) دەفەرمویت: (زانایان لە زۆر حوکمەکانیان کیشەیان هەبووه، بەلام هیچ کیشەیان نەبووه لە ئایەتەکانى هەوال و سیفاتەکانیدا لە تەنها شوینیکیشدا، بەلکو هاوێلان و شوین کهوتوان ﷺ یەك دەنگ بوون لەسەر دان نان پىیاندا وەکو خوى چۆن هاتوو لە گەل تیگەیشتنى ماناکانیان، وە جیگیرکردنى راستییەکانیان، که ئەمەیش بەلگە یە لەسەر ئەو ی که ئەم جۆرە لە هەردوو جۆرە کەى تر زیاتر پوون کراو تەو، وە بایەخ دان بە پوون کردنەو ی گرنگترە، چونکه لە تەواویتی جى بە جى کردنى هەردوو شایەتمانە کە دایە، وە جیگیرکردنی لى پىووستى یەکانى یە کخوایە رستى بۆ یە خواى گەرە و پێغەمبەرە کەى ﷺ) پوونیان کردۆتەو پوونکردنەو یە کى تەواو که هیچ گومان و ئالۆزى یە کى تى ناکەویت.

وە ئایەتەکانى ئە حکام لەوانە یە کەس لە ماناکەى تى نەگات تەنها کەسانى کى تايبەت نەبن لە ناو خەلکى (زانایان)، بەلام ئایەتى سیفات لە تیگەیشتنیان خەلکى تايبەت و گشتى بەشدارن، مەبەستم تیگەیشتنى

بنچینہ ی مانا کہ یہ نہ کہ نہین ی و چوئیتی یہ کہ ی^(۲۲) .

ہہ روہا دہ فہرموویت: (وہ ئہمہ شتیکی زانراوہ بہ فیترہت و عہ قلی ساغ و پہرتوکہ ئاسمانی یہ کان کہ ئہ وہ ی سیفاتی تہ واوی نہ بیٹ، نابیت بہ خواو ہہ لِسورپنہ رو پہ روہ ردگار بہ لکو زہم کراوہ و پرخنہ لیگیراو و کہ مکراوہ، نہ لہ سہرہ تادا نہ لہ کوئاییدا سوپاسی بو نی یہ، بہ لکو لہ سہرہ تاو کوئاییدا سوپاس بو ئہ وہ یہ کہ سیفاتی تہ واوو پیروزی ہہ بیٹ کہ بہ ہویہ وہ شایانی پہرستن بیٹ، بوہ پیشینہ کان ئہ و دانراوانہ ی کہ دایان ناوہ لہ سوننہت و جیگیرکردنی سیفاتی پہ روہ ردگارو بہ رزی بہ سہر دروست کراوہ کانی و قسہ و قسہ کردنی: ناویان ناوہ یہ کخوایہ رستی، چونکہ نہ فی ئہ و شتہ و بہرہ لستی کردنی و کوفرکردن پی ی بہرہ لستی کردنی دروستکارو ئینکاری کردنی تی، بہ لکو یہ کخوایہ رستی پیویستہ لہ جیگیرکردنی سیفاتہ تہ واوہ کانی و بہ پاک راگرتنی لہ چواندنی بہ دروست کراوہ کانی وہ لہ زہم کردنی بہ خراپ باس کردنی^(۲۳) .

۵- چ کاتیک ووتنی (لا إله إلا الله) سوود بہ مروؤق

دہگہ یہ نیت، وہ چ کاتیک سوودی پی ناگہ یہ نیت؟

پیشتر باسی ئہ وہ مان کرد کہ ووتنی (لا إله إلا الله) پیویستہ زانینی ماناکہ و ئیش کردن بہ ناوہ پوکہ کہ ی لہ گہ لدا بیٹ، بہ لام چونکہ چہند

(۲۲) مختصر الصواعق المرسلۃ: ۱/۱۰۵.

(۲۳) مدراج السالکین: ۱/۲۶.

ده قيك هه يه گومانی پئی ده بریت که تهنها ووتنی به ده م به سه هندی له خه لکی خوین هه لواسیوه به م گومانه وه، بویه وای پیویست کرد که ئه م شته پروون بکریته وه تا ئه م گومانه نه مینیت لای که سیك که حقی بویت، شیخ سلیمان بن عبدالله (په حمه تی خوی لى بیت) له سه ر فه رموده که ی عتبان ده فه رموویت: که تییدا هاتووه:

(فَإِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ عَلَى النَّارِ مَنْ قَالَ (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) يَتَغَى بِذَلِكَ وَجْهَ اللَّهِ)^(۲۴).
واته: به راستی خوی گه وره حه رامی کردووه له سه ر ئاگری دوزه خ هه رکه سیك بسووتینیت که بلیت لا إله إلا الله مه به سستی به مه په زامه ندی خوی گه وره بیت.

ده فه رموویت: بزانه چه ند فه رموده یه ک هاتووه پرووی دهره وه ی وایه که هه رکه سیك هه ردوو شایه تمانه که بهینیت ئه و حه رام ده کریت له سه ر ئاگری دوزه خ که بیسووتینیت، وه کو ئه م فه رموده یه و فه رموده که ی انس رضی الله عنه که ده فه رموویت: ((كان النبي ﷺ) ومعاذ رضی الله عنه) رديفه على الرحل، فقال: يا معاذ، قال: لبيك يا رسول الله و سعديك، قال: (مامن عبد يشهد لا إله إلا الله وأن محمدا رسول الله إلا حرمة الله على النار))^(۲۵). واته: پیغه مبه ر رضی الله عنه له سه ر ووشتريك بوو معاذيش رضی الله عنه له پشتی یه وه سوار ببوو، فه رموی: ئه ی معاذ، ئه ویش فه رموی: به لئى: وه لام و به خته وه ری بو تو ئه ی پیغه مبه ری خوا رضی الله عنه)، ئه ویش فه رموی: (هیچ به نده یه ک نی یه شایه تی

(۲۴) (رواه البخاري: ۲۰۶/۱۱)، و (مسلم: برقم: ۳۳).

(۲۵) (رواه البخاري: ۳۹۹/۱).

بدات به (لا إله إلا الله و محمد رسول الله) ئیلا خوی گہورہ حہرامی
 دہکات لہ سہر ئاگری دۆزہخ و نایکاتہ ناوی یہ وہ .
 ولمسلم عن عبادة (رضی اللہ عنہ) مرفوعاً: (ومن شهد أن لا إله إلا الله وأن محمداً
 عبده ورسوله حرمه الله على النار) (۲۶). واتہ: ہر کہ سیئک شایہ تی بدات
 بہ وہ ی کہ (لا إله إلا الله و محمد عبده ورسوله) ئہ و خوی گہورہ ئاگری
 دۆزہخی لہ سہر حہرام دہکات و نایکاتہ ناوی یہ وہ .
 وہ فہرموودہ ی تر ہاتوہ کہ تییدایہ ہر کہ سیئک ہر دوو شایہ تمانہ کہ
 بلیت ئہ و دہچیٹہ بہ ہشتہ وہ، وہ تییدا نی یہ بلیت ئاگری دۆزہخ حہرام
 دہ کریٹ لہ سہری، لہ وانہ فہرموودہ کہ ی عبادة (رضی اللہ عنہ) کہ بہ م نزیکانہ باس
 کراوہ فہرموودہ ی ابو ہریرہ (رضی اللہ عنہ) کہ لہ گہل پیغہ م بہر بوونہ (رضی اللہ عنہ) لہ
 غہزای تہ بوک فہرموودہ کہ کہ تییدا ہاتوہ پیغہ م بہر (رضی اللہ عنہ) دہ فہرموویٹ:
 (أشهد أن لا إله إلا الله وأني رسول الله لا يلقى الله بهما عبدا غير شاك
 فيحجب عن الجنة) (۲۷). واتہ: شایہ تی ئہ دہم بہ (لا إله إلا الله و محمد
 رسول الله) ہیچ کہ سیئک نی یہ بہ م شایہ تمانہ وہ بگات بہ خوی گہورہ وہ
 گومانی تییدا نہ بیٹ پہردہ لہ نیوان ئہ و بہ ہشتہ دا نابیت، واتہ دہچیٹہ
 بہ ہشتہ وہ .

ئہ وہ ی کہ شیخ الاسلام ابن تیمیہ فہرموویہ تی:

دہ فہرموویٹ: (شیخ سلیمان بن عبداللہ): باشترین شت کہ ووترا بیٹ لہ

(۲۶) (صحیح مسلم بشرح النووي: ۱/۲۲۸-۲۲۹).

(۲۷) (صحیح مسلم مع شرح النووي: ۱/۲۴۴).

مانا که پیدا نه وه یه که شیخ الاسلام ابن تیمیه وجگه له ویش ووتویانه: که نه م فرمودانه تنها بۆ که سیکه که وتبیتتی و له سهری مردبیت، ههروهک و چۆن به به سترهوه بی هاتوو به شتی ترهوه که بیلیت به دلسۆزی و نییهت پاکیه وه له دلّیه وه، وه دلّیا بیّت تییدا و گومانی تییدا نه بیّت به راستگویی و دلّیایی وه بیلیت، چونکه راستیتتی یه کخوایه رستی بریتی یه له راکیشانی گیان بۆ لای خوی گه وره به وهی که تۆبه بکات له تاوانه کان تۆبه یه کی راسته قینه، نه گه ر بمریت له سهر نه م حاله ته نه وه به ههشت به دهست ده هیئت، چونکه:

* فرموده کان مته واترن له سهر نه وهی که وه هر که سیک ووتبیتتی (لا إله إلا الله) کیشی دنکه جۆیهک یاخود کیشی خه رته له یهک یاخود کیشی گه ردیک چاکه له دلّیا بیّت نه وه له ناگری دۆزه خ دهرده کریت.

* وه فرموده کان مته واترن له سهر نه وهی که زۆر که س له وانیه که ده لّین: (لا إله إلا الله) ده خرینه دۆزه خه وه پاشان دهرده کرین لی.

* وه فرموده کان مته واترن له سهر نه وهی که خوی گه وره حهرامی کردوو له سهر ناگری دۆزه خ که شوینه واری کپنوش بسوتینیت له مروّفدا، وه نه وه که سانه که نویشان ده کردو کپنوشیان بۆ خوا ده برد.

* وه فرموده کان مته واترن له سهر نه وهی که حهرام کراوه له سهر ناگری دۆزه خ هه رکه سیک بلیت (لا إله إلا الله) وه هه رکه سیک شایه تی بدات به (لا إله إلا الله محمد رسول الله)، به لام به ستره وه ته وه به چه ند به ستره وه یه کی قورس، وه زۆر خه لکی که ده یلّین نه دلسۆزی ده زانن نه دلّیایی، وه هه ر

که سێک ئەمانە نەزانیت ئەوا لێ دەترسریت لە کاتی مردندا تاقی-
 بکریته وە دەربارە ی (لا إله إلا الله) و نەتوانیت بیلێت، وە زۆر خەلکی تر
 دەیلێن بە لاسایی کردنە وەو دابو نەریت دەیلێن و باوەر پێکەڵ خووشی
 دلێان نەبوو، وە زۆربە ی ئەوانە که تاقی دەکرینە وە لە کاتی مردن و لەناو
 گۆر وینە ی ئەم که سانە یە هەروەکو چۆن لە فەرموودە که دا هاتوو: (سمعت الناس يقولون شيئاً فقلته)^(٢٨) . واتە: گویم لێ بوو خەلکی شتیکیان
 دەوت منیش وەکو ئەوان و وتم. وە زۆربە ی ئیشی ئەم که سانە بریتی یە لە
 لاسایی کردنە وە و شوین کەوتنی هاوشیوە ی خویمان کە ئەمانە
 نزیک ترین خەلکین لەم ئایەتە وە که خوای گەورە دە فەرموویت: ﴿إِنَّا
 وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَارِهِم مُّقْتَدُونَ﴾ {سورة الزخرف: ٢٣} . واتە:
 ئیمە باوک و باپیرانی خویمان لە سەر دابو نەریتی کە بینیوە لە پەرستنی ئەم
 بتانە، وە ئیمە شوینی شوینە واری ئەوان دەکەوین . وە لەم کاتە دا هیچ دژ
 بە یە ک وە ستانی ک نابییت لە نیوان فەرموودە کاند، ئەگەر که سێک بە دلسوژی
 و دلنیایی یەکی تەواوە بیلێت ئەوا بەردەوام نابییت لە سەر تاوان، چونکە
 تەواویتی و دلسوژی و دلنیایی وا پێویست دەکات که خوای گەورە ی لە
 هەموو شت لە لا خووشە ویست تر بییت، ئەو کاتە ییش هیچ حەزو ئارەزوو
 ویستی ک لە دلیدا نامینیت بو ئەو شتانە ی که خوای گەورە قەدەغە ی
 کردوو، وە پێ ناخۆش بوونیشی نامینیت بو فەرمانە کانی خوای گەورە، که
 ئەمە ییش ئەو که سە یە که ئاگری دۆزەخ حەرام دەکریت لە سەری که

بیسووتینیت، هرچنده نهگر پیش نه مه تاوانیشی هه بیټ، چونکه نه م باوه ره و نه م توبه یه و نه م دلسوژی یه و نه م خو شو بیستنه و نه م دلنیا یی یه هیچ تاوانیکی ناهینله وه و دهیسر نه وه هه روه کو چون شه و به رۆژ دهسپرته وه .. قسه که ی ته واو بوو (ره حمه تی خوی لی بیټ) (٢٩).

نه وه ی که شیخ محمد بن عبدالوهاب فه رمووی ته (٣٠)؛

ده فه رموویټ: (گومانیکی تریان هه یه ده لئین: پیغه مبه ر (ﷺ) به ره لستی کرد له ئوسامه (رضی الله عنه) که نه و پیاوه ی کوشت که ووتی (لا إله إلا الله) وه فه رمووی: (أقتلته بعدما قال لا إله إلا الله؟!)، واته: ئایا کوشتت له پاش نه وه ی که ووتی: (لا إله إلا الله)؟! . وه چه ند فه رمووده یه کی تریش ده باره ی ده ست هه لگرتن له و که سه ی که بلئیت (لا إله إلا الله)، وه مه به ستی نه م که سه نه زانانه نه وه یه که هه ر که سیك بلئیت (لا إله إلا الله) کافر ناکریت، وه ناکوریت هه ر چه ند ه چه ندیک شت بکات و بکات. وه به م که سه نه زانانه ده و تریټ که زانراوه و ئاشکرایه که پیغه مبه ری خوا (ﷺ) کوشتاری جوله که ی کردو ئافره تیان ی به جاریه برد له گه ل نه وه ی که ده یانوت: (لا إله إلا الله)، وه هاوه لانی پیغه مبه ری خوا (ﷺ) کوشتاری به نی حه نیفه یان کرد له کاتیکدا که شایه تیان ده دا به (لا إله إلا الله محمد رسول الله)، وه نویژیان ده کردو بانگه شه ی ئیسلامیان ده کرد، هه روه ها نه و

(٢٩) (تیسیر العزیز الحمید بشرح کتاب التوحید: ص ٦٦-٧٦).

(٣٠) بیوانه: (مجموعه التوحید: ص ١٢٠-١٢١).

که‌سانه‌ی که‌ عه‌لی کو‌ری ابی طالب (ﷺ) سو‌وتان‌دیانی، وه‌ ئەم نه‌زانانه‌ دان به‌وه‌دا ده‌نێن که‌ هه‌رکه‌سێک باوه‌ری به‌ زیندوو‌بوونه‌وه‌ نه‌بی‌ت و به‌ره‌لستی بکات ئەوا کافر بووه‌و ده‌کوژرێت هه‌رچه‌نده‌ ئە‌گه‌ر بلێت: (لا إله إلا الله)، وه‌ هه‌رکه‌سێک به‌ره‌لستی پایه‌یه‌ک له‌ پایه‌کانی ئیسلام بکات ئە‌وا کافر ده‌بی‌ت و ده‌کوژرێت هه‌رچه‌نده‌ بلێت: (لا إله إلا الله)، که‌واته‌ چۆن سوودی پێ‌ناگه‌یه‌نێت ئە‌گه‌ر به‌ره‌لستی شتێک له‌ لقه‌کانی دین بکات، وه‌ سوودی پێ‌ ده‌گه‌یه‌نێت ئە‌گه‌ر به‌ره‌لستی یه‌کخواپه‌رستی بکات که‌ بنچینه‌و سه‌ری دینی پی‌غه‌مبه‌رانه‌ (عليهم الصلاة والسلام)؟! به‌لام دوژمنانی خوا له‌ مانای فه‌رموده‌کان تێ نه‌گه‌یشتوون.

وه‌ (په‌حمه‌تی خ‌وای لی بی‌ت) ده‌فه‌رمووی‌ت: (به‌لام فه‌رموده‌که‌ی ئوسامه‌) (ﷺ) ئە‌وه‌ پیاویکی ک‌وش‌ت بانگه‌شه‌ی ئیسلامی کرد به‌ ه‌وی ئە‌وه‌ی وای گومان برد که‌ ئە‌و پیاوه‌ بانگه‌شه‌ی ئیسلامی نه‌کرد ته‌نها له‌ ترسی خ‌وین و ماله‌که‌ی نه‌بی‌ت، وه‌ پیاو ئە‌گه‌ر مو‌سل‌مان بوونی خ‌وی ئاشکرا کرد ئە‌وه‌ پیاویسته‌ ده‌ستی له‌ سه‌ر هه‌لب‌گری‌ت هه‌تا شتێکی لی ده‌رده‌که‌وی‌ت که‌ پێ‌چه‌وانه‌ی ئیسلام بوونی بی‌ت، خ‌وای گه‌وره‌ له‌م پ‌روداوه‌دا ئە‌م ئایه‌ته‌ی دابه‌زاند: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَبَيَّنُوا﴾ {سورة النساء: ٩٤}. واته‌: ئە‌ی باوه‌رداران ئە‌گه‌ر ده‌رچوون بو‌ جیهاد کردن و ک‌وش‌تارتان کرد له‌ پیناو خ‌وای گه‌وره‌دا ئە‌وا لی‌کو‌لینه‌وه‌ بکه‌ن و دل‌تیا بن له‌وه‌ی که‌ به‌رامبه‌ره‌که‌تان مو‌سل‌مانه‌ یان نا.

ئایه‌ته‌که‌ به‌لگه‌یه‌ له‌ سه‌ر ئە‌وه‌ی پیاویسته‌ ده‌ستی له‌ سه‌ر هه‌لب‌گری‌ت و

دنیایی بکریّت نه‌گەر له پاش ئەمه شتیکی لی دەرکهوت و ئاشکرا بوو که پیچه‌وانه‌ی ئیسلام بوو، ئەوا دەرکهوتی، چونکه دەرکهوتی: (فتبینوا) واته: لیکۆلینه‌وه‌و دنیایی بکه‌ن، که ئەگەر بیگوتایه لا إله إلا الله و نه‌کوژرایه ئەوا لیکۆلینه‌وه مانای نه‌ده‌بوو، هه‌روه‌ها فەرمووده‌که‌ی تر و هاوشیوه‌ی مانا‌که‌ی ئەوه‌یه که باس‌مان کرد که هه‌رکه‌سیک ئیسلام بوون و یه‌کخواپه‌رستی ئاشکرا بکات ئەوه‌ پێویسته‌ ده‌ستی له‌سه‌ر هه‌لبگیریت مه‌گەر شتیکی لی دەرکه‌ویت و ئاشکرا‌بیّت که ئیسلام بوون و یه‌کخواپه‌رستی‌یه‌که‌ی هه‌لبوه‌شینیته‌وه.

وه به‌لگه‌ له‌سه‌ر ئەم شته‌ی پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) که فەرمووی: ﴿أقنلته بعد ما قال لا إله إلا الله؟!﴾ . واته: ئایا کوشتت له پاش ئەوه‌ی که وتی: (لا إله إلا الله)؟! وه که فەرموویه‌تی: (أمرت أن أقاتل الناس حتى يقولوا لا إله إلا الله). واته: فەرمانم پێ‌کراوه له لایه‌ن خواوه که کوشتاری خه‌لکی بکه‌م هه‌تا ده‌لێن: (لا إله إلا الله). هه‌ر ئەو پیغه‌مبه‌ره‌یه(ﷺ) دەرپاره‌ی خه‌وارج دەرکه‌رموویت: ﴿أینما لقیموهم فاقتلوهم، لئن أدركتهم لأقتلهم قتل عاد﴾^(۳۱). واته: (له‌هه‌ر شوینیک‌گه‌یشتن به‌ خوارج ئەوا بیان کوژن، وه ئەگەر من پێیان بگه‌م ئەوا وه‌کو کوشتنی عاد ده‌یان کوژم) له‌گه‌ل ئەوه‌ی له‌ زۆربه‌ی خه‌لکی زیاتر (لا إله إلا الله) یان ده‌وت. تا هاوه‌لان(ﷺ) خۆیان پێ‌که‌م بوو له‌ ئاست و به‌رامبه‌ر ئەوان، له‌گه‌ل ئەوه‌ی که زانیاری له‌ هاوه‌لان‌وه‌ فی‌ر بوون، نه‌ (لا إله إلا الله) سوودی پێ‌گه‌یاندن، نه‌ زۆری په‌رستن، نه‌ بانگه‌شه‌کردنی ئیسلام، کاتی‌ک که سه‌ره‌پێچی کردنی

(۳۱) (صححه الشيخ الألباني في: (صحيح الجامع الصغير: ۲ / ۶۶۱۸).

شہریعہ تیان لی دہر کہوت، بہ ہمان شیوہ لہ وہی کہ باسماں کرد لہ
کوشتار کردنی جولہ کہ و کوشتاری ہا وہ لان ﷺ بؤ بہنی حہ نیفہ.

نہ وہی کہ الحافظ بن رجب فہرموویہ تی؛

الحافظ ابن رجب لہ نامیلکہ کہ یدا بہ ناو نیشانی (کلمة الإخلاص) (۳۲)

لہ سہر ئہ و فہرموودہ یہ ی پیغہ مبر ﷺ)؛

(أمرت أن أقاتل الناس حتى يشهدوا أن لا إله إلا الله وأن محمداً رسول الله)
دہ فہرموویت: ئیما می عومر و کومہ لیک لہ ہا وہ لان ﷺ) وا تیگہ یشتن کہ
ہہر کہ سیک ہہردو شایہ تمانہ کہ بلیت ئہ وہ قہدہ غہ ی سزای دونیای لی
دہکات تہنہا بہ ووتنی، بؤیہ راوہ ستان لہ کوشتار کردنی ئہ وانہ ی کہ
زہکاتیان نہ ئہ دا، وہ أبو بکری صدیق ﷺ) وا تیگہ یشت کہ ہیچ شتیک
کوشتاریان قہدہ غہ ناکات تہنہا دانی زہکاتہ کہ نہ بیٹ، چونکہ
پیغہ مبر ﷺ) دہ فہرموویت؛ (فاذا فعلوا ذلك منعوا مني دماءهم إلا بحقها
وحسابهم على الله). واتہ / ئہ گہر ووتیان (لا إله إلا الله) ومحمد رسول الله)
وہ نویتیان کردو زہکاتیان دا ئہ وا خوینیان پاریزراوہ و قہدہ غہ دہ بیٹ لہ من
تہنہا بہ مافی (لا إله إلا الله) نہ بیٹ (ئہ گہر یہ کیک بہ ناحق بکوڑیت
یا خود لہ پاش زہ واجیکی شہری زینا بکات یا خود لہ دین ہہ لگہ ریٹہ وہ
ئہ وا دہ کوڑریٹہ وہ و کوشتن مافی خوہ تی) وہ حسابیان لہ لای خودایہ.

وه ده فهرموویت: (الزكاة حق المال) (۳۳). واته / زهکات دان حقی مال و سامانه، وه ئه مهی ابوبکری صدیق (رضی الله عنه) لای تیگه یشت زیاتر له یه کیک له هاوه لان (رضی الله عنه) به پراشکاووی له پیغه مبهریان (رضی الله عنه) گپراوه ته وه له وانه ابن عمر و انس و جگه له مان (رضی الله عنه)، وه فهرموویه تی:

(أمرت أن أقاتل الناس حتى يشهدوا أن لا إله إلا الله وأن محمداً رسول الله ويقيموا الصلاة ويؤتوا الزكاة) (۳۴). واته / فهرمانم پی کراوه له لایه ن خوای گه وره وه که کوشتاری خه لکی بکه مه تا شایه تی ده دن به (لا إله إلا الله و محمد رسول الله) و نویژ بکه ن و زهکات بده ن .

وه ئه م ئایه ته یشت به لگه یه له سه ر ئه م شته که خوای گه وره ده فهرموویت: ﴿ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ ﴾ {التوبة: ۵} . واته: ئه گه ر توبه یان کردو نویژیان کرد و زهکاتیان دا ئه وه ریگه یان به رده ن و مه یان کوژن، هه ره کو چۆن ئه م ئایه ته ی تریش به لگه یه که خوای گه وره ده فهرموویت: ﴿ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ ﴾ {التوبة: ۱۱} . واته: ئه گه ر توبه یان کردو گه پانه وه بو لای خوا و نویژیان کرد و زهکاتیان دا ئه و ده بن به براتان له دیندا.

واته: برایه تی له دیندا جیگه ر نابیت ته نها به جی به جی کردنی فهرزه کان نه بیت له گه ل یه کخوایه رستی دا، چونکه توبه کردن و گه پانه وه له هاوبه ش

(۳۳) (صححه الشيخ الألباني في: صحيح سنن الترمذي: كتاب الإيمان، باب ما جاء: أمرت أن أقاتل الناس

حتى يقولوا لا إله إلا الله، رقم: ۲۶۰۷).

(۳۴) (المصدر السابق).

بیراردان بہ دہس نایات تہنہا بہ یہ کخوایہ رستی نہ بیّت، کاتیک أبو بکر (رضی اللہ عنہ) ئەم شتہ ی بؤ ہا وہ لان (رضی اللہ عنہ) پوون کردہ وہ ئەوانیش گہرانہ وہ بؤ سہر قسہ کہ ی أبو بکر (رضی اللہ عنہ) و بہ راستیان دانا، وہ کہ زانرا سزای دنیا لاناچیت لہ سہر کہ سیک کہ ہہردو و شایہ تمانہ کہ جی بہ جی بکات بہ رہایی، بہ لکو سزا دہدریت بہ کہ م و کوپی خستنہ مافیک لہ مافہکانی ئیسلا م بہ ہہ مان شیوہ سزای قیامہ تیش.

ہہروہا دہ فہرمویّت: (۳۰) کؤمہ لیک لہ زانایان دہ فہرموون:

(مہ بہست لہ م فہرموودانہ ئەوہ یہ کہ ووتنی (لا إله إلا الله) ہویہ کہ بؤ چوونہ بہ ہشت و پزگار بوون لہ دؤزہخ و داخوازی ئەمہ دہکات).

وہوہ لامیان دہدریتہ وہ بہوہ ی کہ داخوازی ئیشی خوئی ناکات تہنہا بہ کؤبوونہ وہ ی مہرجہکان و نہمانی بہرہ لستی یہکانی نہ بیّت، ہہندی جار داخوازی یہ کہ ی جیاواز دہ بیّت لہ گہ لیدا لہ بہر فہوتانی مہرجیک لہ مہرجہکانی، یاخود بوونی بہرہ لستی یہ کہ لہ بہرہ لستی یہکانی، کہ ئەمیش ووتہ ی (حہسہنی بصری و وہب بن منبہ) ہ کہ ئەمیش ئاشکراترہ.

پاشان لہ حہسہنی بصری گیردراوہ تہوہ کاتیک کہ (فرزدق) خیزانہ کہ ی بہ خاک سپاردوہ پیی فہرموہ: چیت بؤ ئەم پؤژہ ئامادہ کردوہ ئەویش ووتی: شایہ تمانی (لا إله إلا الله) لہ حہفتا سالہوہ، حسن پیی فہرمو: باشترین ئامادہ کراوہ بہ لام (لا إله إلا الله) چہند مہرجیکی ہہ یہ: ئاگادارت دہ کہ مہوہ لہ لہ کہ دار کردنی نامووسی ئافرہ تانی باوہ پردار .

وه وترا به حسن: که سانیك ده لئین: هه رکه سیک بلیت (لا إله إلا الله) ده چیتته به هه شته وه، فه رمووی: هه رکه سیک بلیت (لا إله إلا الله) مافه کانی و فه رزه کانی جی به جی بکات ئه وا ده چیتته به هه شته وه.

وه یه کیک پرسیاری له (وهب بن منبه) کرد ئایا (لا إله إلا الله) کللی به هه شت نی یه؟ ئه ویش فه رمووی: به لئ کللی به هه شته به لام هه موو کللیک ددانی هه یه ئه گهر کللیک بهینیت ددانی هه بیت ئه وا ده رگاکهت بۆ ده کاته وه، وه ئه گهر ددانی نه بیت ئه وا ده رگاکهت بۆ ناکاته وه...

وه و ابرازم ئه وه نده ی که قسه ی زانا یانم هینایه وه به سه بۆ وه لام دانه وه ی ئه م گومانه که که سانیك خویان پیوه ی په یوه ست کردوه که وا گومان ده بن که هه رکه سیک بلیت (لا إله إلا الله) کافر نابیت هه رچه نده چه ندیک له جو ره کانی هاوبه ش بریار دانی گه وه جی به جی بکات، که ئه مپۆ به به رده وامی ده کریت له سه ر نه زرگا و گوپی پیا و چاکان که وشه ی (لا إله إلا الله) هه لده وه شیئیتته وه ته واوی هه لوه شان وه، وه دژی ده وه ستن ئه وپه ری دژ را وه ستان، که ئه مه ییش ریگه ی خه لکی له پری ده رچو وه که ده قه کورته کان وه رده گرن و وا ده زانن به لگه یه بو یان، وه واز ده هینن له ده قه دریزه کان که ئه م ده قه کورتانه پوون ده که نه وه و ئاشکرای ده که ن وه کو ئه و که سانه ی که با وه ردینن به هه ندیک له قورئان و کوفر ده که ن به هه ندیکی تری، خوی گه وه ده رباره ی ئه م جو ره له خه لکی ده فه رموویت:

﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخْرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ

مَنْ عِنْدَ رَبِّنَا وَمَا يَذْكَرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ رَبَّنَا لَا تَزُغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ. {آل عمران: ۷-۹} . واتہ: خوی گہورہ ئہ و خویہ کہ ئہ و قورئانہ ی دابہ زاندوئہ سہرت ئہ ی محمد (ﷺ) لہ قورئاندا ہندی کہ لہ ئایہ تہ کانہ (محکم) ن، واتہ: (یہ ک پاقہ کردنیان ہہ یہ، وہ مانا کہ یان دیارہ و ئاشکرایہ، وہ بواری گوپینی مانا و لادان و شاردنہ وہ و دوو دلی تیدانیہ)، کہ ئہم ئایہ تانہ بنچینہ ی قورئان و پشتیان پی دہبہ ستریت، وئہ و ئایہ تانہ ی پیچہ وانہ یان بیت دہ گہ پینرینہ وہ بوئہم ئایہ تانہ، وہ ہندی کہ ئایہ تی تری قورئان (متشابہ) ن، واتہ: (زیاتر لہ یہ ک پاقہ کردنیان ہہ یہ، وہ بواری گوپینی مانا و لادان و شاردنہ وہ یان ہہ یہ)، فہرمانمان پی کراوہ بہ باوہ پھینان بہ ئایہ تی (متشابہ) و ئیش کردن بہ ئایاتی (محکم) بہ لام ئہ وانہ ی لادان لہ حہق لہ دئیاندایہ شوینی ئایہ تی متشابہ دہ کہون، وہ گومان بو باوہ رداران دروست دہ کہن و دہیکہن بہ بہ لگہ بوئہ و بیدعہ یہ ی کہ خویان لہ سہرین کہ مہ بہ ستیان ئہ و ہ یہ خہ لکی تووشی فیتنہ بکہن لہ دینہ کہ یاندا و دئیان تیک بدن، وہ مہ بہ ستیان پاقہ کردنیاتی بہ و شیوہ یہ ی کہ خویان دہ یانہ ویت و بگونجیت لہ گہ ل ریگہ خراپہ کہ یاندا لہ کاتی کدا ہیچ کہ سیک لہ پاقہ کردنہ کہ ی نازانیت تہ نہا خوی گہورہ نہ بیت، وہ ئہ وانہ ی کہ دامہ زراون لہ زانستدا دہ لین باوہ پیمان پی ہہ یہ مہ مووی لہ لایہ نی پہرہ ردا گارمانہ و ہ یہ، بہ لام ہیچ کہ سیک بیر ناکاتہ وہ تہ نہا خاوہن عہقلہ کان نہ بیت، ہرہ و ہا زانا دامہ زراوہ کان دہ لین خویہ دلمان لانہ دہیت لہ سہر حہق بہ و ہ ی شوینی ئایہ تی (متشابہ) ی

بخهیت ههروه کو چۆن ئهوانه له پریی راست ده رچوون که شوینی ئایه تی (متشابه) که وتن له پاش ئه وهی پینماییت کردین بۆ حهق، وه له لایه ن خۆته وه په حمه تیکی فراوانمان پی ببخشه هه ر تو به خشه ری په حمه تی، خواجه تو زیندوو که ره وهی خه لکیت بۆ لپرسینه وه له پوژیکدا که هیچ گومانیکی تیدا نییه، به پراستی خواجه گه وره وه فای هه یه به رامبه ر په یمانه کانی و په یمان ده باته سه ر، خواجه حه قمان به حه ق نیشان بده و شوینکه وتنیمان پی ببه خشه، وه به تالیثمان به به تال پی نیشان بده و دوورکه وتنه وه یمان پی ببخشه.

۶ :- شوینه واری (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ)

ئهم وشه یه ئه گه ر به راستگویی و دلسۆزییه وه بووتریت و ئیش بکریت به ناوه پوک و داخوازییه که ی به ئاشکراو به نهینی ئه و شوینه واری زۆر سوپاس کراوی ده بیئت به سه ر تاك و کۆمه له وه له هه موویان گرنگتر:

۱- کۆبوونه وهی وشه و دهنگ که به هۆیه وه هیز و سه رکه وتن بۆ موسلمانان دهسته به ر ده بیئت به سه ر دوژمناناندا، چونکه هه موویان ئه وکاته به یه ک دین دینداری ده که ن و یه ک بیروباوه ر په یه وه ده که ن هه روه کو خواجه گه وره ده فه رموویت: ﴿وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا﴾ {سورة آل عمران: ۱۰۳} واته: ئیه وه هه مووتان ده ست بگرن به ئیسلام و قورئانه وه، وه پارچه پارچه یی و جیاوازی مه که ن، وه خواجه گه وره ده فه رموویت: ﴿هُوَ الَّذِي أَيْدِكَ بِنَصْرِهِ وَبِالْمُؤْمِنِينَ وَاللَّهُ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنْفَقْتَ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلْفَتْ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ أَلْفَ بَيْنَهُمْ إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ﴾ {سورة الأنفال: ۱۰۳}

۶۲-۶۳} . واتہ: خوی گہورہ ئو خواہیہ کہ پشتیوانی توی کرد بہوی کہ سہرتی خست بہسہر بی باوہ پاندا لہ شہری بہدر، وہ بہ ہوی باوہ پدارانہ وہ وہ دلی ئوس و خہزہ جی یہک خست بہ ہوی باوہ رہینانیانہ وہ کہ پیشتر لہ شہرو کوشتارکردنی یہکتردا بوون، ئہگہر تو ہرچی ہہیہ لہسہر زہویدا بتبہ خشیبایہ بو ئوہی دلیان یہک بخہیت نہتدہ توانی دلیان یہک بخہیت، بہلام خوی گہورہ دلانی یہک خست و ریکیانی خست، ہر خوی گہورہ بہراستی بہ دہسہلات و کاریہ جیہ.

وہ جیاوازی لہ بیرو باوہ پدا دہ بیٹہ ہوی پارچہ پارچہ یی و کیشہ و یہکتر کوژی و ہکو خوی گہورہ دہ فہرموویت: ﴿إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا لَسَتْ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ﴾ {سورة الأنعام: ۱۰۹}. واتہ: ئو کہ سانہی دینہ کہ یان پارچہ پارچہ کردو بوون بہ بہش بہش و تاقم تاقم ئو لہ وان نیت لہ ہیچ شتی کدا ئوان لہ ریبازی تو دہرچوون.

وہ دہ فہرموویت: ﴿فَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ زُبُرًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ﴾ {سورة المؤمنون: ۵۳}. واتہ: شوین کہ وتوانی پیغہ مہبان (علیہم الصلاة والسلام) لہ گہل ئوہی دینہ کہ یان یہک بوو پارچہ پارچہ یان کردو بوون بہچہند گروپو تاقمی کہ وہ کہ جیاوازو جورو جورو بوون، پاشان ہر حیزبو تاقمی کہ بہوی کہ خوی پیہتی لہ دین دلخوش و سہرسام بوون.

بویہ ہیچ شتی کہ خہلکی یہک ناخات و کویان ناکاتہ وہ تہنہا بیرو باوہ پری ئیمان و یہک خواہ رستی نہ بیٹ کہ ئہمیش دہلالہت لہسہر کراوی (لا إله إلا الله) یہ، وہ تو پند و ہر بگرہ لہو حالہی کہ عہرہ بی تیدا بوو پیش ئیسلام،

وه بزانه پاش ئیسلام چۆن گۆران و چییان به سهردا هات.

۲- دهسته بهر بوونی هیمنی و ئاسایش و دنیایی له کۆمه لگای یه کخوایه رستدا که وا دینداری ده کهن به ناوه پۆک و داخوازی (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ)، چونکه ههر یه که له ئەندامانی ئه و کۆمه لگایه ئه وهی که خوا حه لالی کردووه وهری ده گریت و ده یکات، وه واز ده هیئیت له وهی که خوای گه وره حه رامی کردووه له سهری، وه کو کارلیک کردنی که له گه ل بیروبا وه ره که ی که وا ئه مه ی پی ده لیت، ئه ویش ده ست هه لده گریت و واز ده هیئیت له ده ست دریز کردنه سه ر خه لکی و سه تم کردن و دوژمنایه تی، وه هاوکاری و خۆشه ویستی و پشتیوانی و سه رخستنی یه کتری بۆ خوا جیگای ئه مانه ده گریته وه، وه کو ئیش کردنی که به فه رمایشتی خوای گه وره: ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ﴾ {سورة الحجرات: ۱۰}. واته: ته نها باوه پرداران برای یه کترن. وه ئه م شته به ئاشکرا ده رده که ویت له حالی عه ره ب له پیش ئه وهی دینداری بکه ن به (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) وه له پاش ئه وهی که ده ستیان کرد به دینداری کردن به (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) و موسلمان بوون، پیش موسلمان بوونیان دوژمنی یه کتری بوون، وه یه کتریان ده کوشت و شانازیان ده کرد به کوشتن و برین و تالانی کردنی مالی یه کتری، به لام کاتیک موسلمان بوون، بوون به برای خۆشه ویستی یه کتری وه کو خوای گه وره ده فه رموویت: ﴿مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ﴾ {سورة الفتح: ۲۹}. واته: محمد (ﷺ) پیغه مبه رو نیردراوی خوای گه وره یه، ئه و هاوه لانه یشتی که له گه لیدان (ﷺ) زۆر سه خت و توندن له گه ل کافراند، وه زۆر به سۆزو به زه یین له ناو خویاندا

وہ دہ فہرموویت: ﴿وَأَذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءَ قَائِلٍ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَاصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا﴾ {سورة آل عمران: ۱۰۳}. واتہ: ئہ ی موسلمانان ئیوہ یادی بہ خششی خوی گہورہ بکہ نہ وہ بہ سہرتانہ وہ کاتیک کہ ئیوہ دوژمنی یہ کتری بوون وہ یہ کتریتان دہ کوشت، خوی گہورہ دلثانی یہ ک خست و بہ ہوی بہ خششی خوی گہورہ وہ ئیوہ ی (ئہ وسو خہ زہج) بوون بہ برای یہ کتری.

۳- بہ دہست ہینانی سہرورہ ی و جینیشینی لہ سہر پوی زہویدا، وہ پاکی دین و دامہ زراوی بہ رامبہر شہ پۆلی بیرو بوچون و دہر پراوہ جیاوازو جوراوجورہ کان، ہرورہ کو خوی گہورہ دہ فہرموویت: ﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا﴾ {سورة النور: ۵۵}. واتہ: خوی گہورہ پہیمانی داوہ بہ وانہ ی کہ باوہر پان ہیناوہ و کردہ وہ ی باشیان کردوہ لہ ئیوہ کہ بہ جہخت لہ سہر کراوی لہ سہر زہویدا دہ یانکات بہ جینیشین و سہرورہ ہرورہ ک چون ئہ وانہ ی پیش ئیوہ ی کرد بہ جینشین، وہ ہرورہ ہا ئہ و ئاینی ئیسلامہ ی کہ خوی گہورہ پازی بووہ بویان لہ سہر زہویدا بویان جیگیرو دامہ زراو دہ کات، وہ لہ پاش ترسو دلہ پراوکی بویان دہ گوریت بہ ہیمنی و ئارامی بہ مہرجیک کہ بہ تاو تہ نہا من بہرستن و ہیچ ہاوبہ شیکم بو دانہ نین.

خوی گہورہ بہ دہستہینانی ئہ م داواکراوہ بہرزانہ ی بہ ستوتہ وہ بہ پہرستنی خوی بہ تاو تہ نہایی بہ بی ہاوبہ ش پریاردان بوی کہ ئہ مہ

بریتی به له ماناو ناوه پۆك و داخوازی (لا إله إلا الله) .

۴ - به دهست هینانی ئارامی دهروونی و جیگیری میشك بۆ ههركه سێك كه بلێت: (لا إله إلا الله) و ئیش بكات به داخوازی به كانی، چونكه يهك خوا ده په رستیت و ده زانیت مه به سستی خواجه كه ی چی به و به چی رازی ده بیت ئه مێش جی به جی یان ده كات، وه ده زانیت به چی تووره ده بیت خۆی لی دور ده خاته وه، به پێچه وانهی كه سێك كه چهند خواجه کی جوراو جور ده په رستیت هه ریه كه یان مه به سستی هه یه پێچه وانهی مه به سستی ئه و خواجه ی تری، وه هه لسورانیک هه یه پێچه وانهی هه لسورانی ئه و خواجه ی تری، هه روه كو خواجه گه و ره ده فه رموویت: ﴿أَرْبَابٌ مُّتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمْ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ﴾ {سورة يوسف: ۳۹} . واته: ئایا چهند په روه ردگارو چهند خواجه کی جوراو جور باشتره یان خواجه تاك و ته نهاو بالا ده س؟! .

هه روه ها ده فه رموویت: ﴿ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلًا فِيهِ شُرَكَاءٌ مُّتَشَاكِسُونَ وَرَجُلًا سَلَمًا لِرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا﴾ {سورة الزمر: ۲۹} . واته: خواجه گه و ره نمونه بۆ مروقی هاوبه ش بپیارده ر كه زیاتر له خواجه کی هه یه ده هینیتته وه به بنده یه ك كه كۆمه لێك خاوه نی هه یه و خزمه تی هه موویان ده كات و ماندوو ده بیت، كه هه ریه كه یشیان جیاوازن له وی تریان و په وشتیان خراپه، و كه سیان لی رازی نین، وه نمونه بۆ مروقی به كخواجه رست ده هینیتته وه به بنده یه ك كه یه ك خاوه نی هه بیت ئه گه ر خزمه تی بكات لی رازی ده بیت، وه ئه گه ر خزمه تی نه كات لی ده بووریت، ئایا ئه م دوو نمونه یه وهك یه ك وایه؟

پیش‌هوا ابن القیم (په حمه تی خوای لی بیّت) ده فه رموویت: (ئه مه نمونه یه که خوای گه وره هیناویه تی یه وه بو هاوبه ش بریارده رو یه کخوایه رست، هاوبه ش بریارده ر وه ک به نده یه ک وایه که کومه لیک خه لکی جیاوازو رق و کینه لیک بووی ره وشت خراپ خاوه نی بن، هاوبه ش بریارده ر که چه ند خوایه کی جوراوجور ده په رستیت لیک چوینراوه به به نده یه ک که مولکی کومه لیک خه لک بیّت هه موویان پکا به ری بکه ن له خزمه ت کردنیدا ئه ویش ناتوانیت په زامه ندی هه موویان به ده ست بهینیت، وه مرؤقی یه کخوایه رست که به تا ک و ته نها خوای گه وره ده په رستیت نمونه ی وه کو به نده یه ک وایه که یه ک خاوه نی هه بیّت و خوئی دابیته ده ستی یه وه و مه به ستی بزانیّت و ریگای په زامه ندی بزانیّت، ئه مه له پشوداندایه له وه ی که کومه لیک شه ریک له سه ری نا کوک بن، به لکو ئه م ساغه بو خاوه نه که ی به بی ئه وه ی کیشی تی دا بیّت له گه ل نه رم و نیانی و سوژو به زه یی و چا که ی خاوه نه که ی بوئی، وه به رژه وه ندی یه کانی هه لده سو ری نیّت ئایا ئه م دوو به نده یه یه کسانن؟! (۳۶).

۵- به رزی و پایه بلندی بو ئه هلی (لا إله إلا الله) له دنیا و قیامه تدا هه روه کو خوای گه وره ده فه رموویت: ﴿حُنْفَاءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا حَرَّمَ مِنَ السَّمَاءِ فَتَخَطَّفَهُ الطَّيْرُ أَوْ تَهْوَى بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ﴾ {سورة الحج: ۳۱}. واته: لاده ن له په رستنی جگه له خوا و به ته نها خوا بپه رستن و هاوبه شی بو بریار مه دن، وه هه رکه سی ک هاوبه ش بو خوای

گه‌وره برپار بدات وهك ئه‌وه وایه له ئاسمانه‌وه به‌ربووبیته خواره‌وه و بالنده پارچه پارچه‌ی بکات و بیبات، یاخود با فرپی بداته شوینیکی دوورو قوول‌ه‌وه (واته: هه‌ر كه‌سیك هاوبه‌ش برپار بدات بۆ خوای گه‌وره كرده‌وه‌كانی به‌تال ده‌بیته‌وه)، ئه‌م ئایه‌ته به‌لگه‌یه له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی كه یه‌كخواپه‌رستی به‌رزی و پایه‌ بلندی‌یه، وه هاوبه‌ش برپاردان نزمی و دابه‌زین و به‌ربوونه‌وه‌یه .

زانای پایه‌به‌رز ابن القیم (په‌حمه‌تی خوای لی بیته) ده‌فه‌رموویت:

(خوای گه‌وره باوه‌رو یه‌كخواپه‌رستی چوواندوه به‌ئاسمان له به‌رزی و پایه‌ بلندی و فراوانی و ریزدا كه جیگای به‌رزبوونه‌وه و دابه‌زینی، هه‌یه‌تی داده‌به‌زیت بۆ زه‌وی و هه‌یه‌ بۆی به‌رز ده‌بیته‌وه، وه هاوبه‌ش برپاردرو بۆ باوه‌ری چوواندوه به‌ به‌ره‌وه‌بوو له ئاسمان بۆ نزمترین جیگا له‌ پروی ته‌سکی و ته‌نگی‌یه‌کی سه‌خته‌وه و ئازاریکی یه‌ك له‌سه‌ر یه‌ك و بالنده‌یش ئه‌ندامه‌كانی ده‌بات و پارچه‌ پارچه‌ی ده‌كات به‌و شه‌یتانانه‌ی چوواندوه كه خوای گه‌وره ده‌ینیتریت و ده‌یسوورپینیت و بیزاری ده‌كات و قورسی ده‌كات بۆ شوینی له‌ناو چوونی، وه بایش فرپی ده‌داته شوینیکی دووری قوول كه ئه‌مه هه‌واو ئاره‌زووه‌كه‌یه‌تی وای لی ده‌كات خۆی بخاته نزمترین و خراپترین شوین و دوورترین شوین له ئاسمانه‌وه ^(۳۷) .

۶- پاراستنی خوین و مال و ناموس، پیغه‌مبه‌ر(ﷺ) ده‌فه‌رموویت: (أمرت أن أقاتل الناس حتى يقولوا لا إله إلا الله فإذا قالوها عصموا مني دماءهم

وأموالهم إلا بحقها^(۳۸). واتہ: فہرمانم پی کر اوہ لہ لایہن خوی گہورہ وہ کہ کوشتاری خہ لکی بکہم ہہ تا دہ لّین (لا إله إلا الله)، وہ ئہ گہر ووتیان ئہ وا خوین و مالیان لہ من پاریزراو دہ بیّت تہ نہا بہ مافی (لا إله إلا الله) نہ بیّت.

کہ دہ فہرموویّت: (بحقها) مانای ئہ وہ یہ کہ ئہ گہر ووتیان (لا إله إلا الله) وہ لئہ ستان بہ جی بہ جی کردنی مافہ کانی کہ بریتی یہ لہ جی بہ جی کردنی داخوازی یہ کانی یہ کخوایہ رستی و دوور کہ و تنہ وہ لہ ہاوبہ ش برپاردان و ہستان بہ جی بہ جی کردنی پایہ کانی ئیسلام ئہ وا خوین و مالیان پاریزراو نابیّت، بہ لکو دہ کوژرین و مالیان بہ غنیمہ دہ بریّت بوّ موسلمانان، ہر وہ کو چوّن پیغہ مہبر (ﷺ) و جینیشینہ کانی (ﷺ) ئاویان لیان کرد. ہر وہ ہا ئہ م ووشہ یہ (لا إله إلا الله) شوینہ واری گہورہ یہ لہ سہر تاک و کوّمّل لہ پہرستن و ہہ لسو کہ وت کردن و ئاداب و پہر وشتہ کان...

وبالله التوفيق ، وصلى الله وسلم على نبينا محمد وآله وصحبه أجمعين.

والحمد لله الذي بنعمته تتم الصالحات

مالپهري فهرموده

www.fermude.com

fermude33@yahoo.com